

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Malé a střední podniky v Evropské unii
Small and Medium – Sized Enterprises in the European Union

Student: Petra Schofferová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Monika Mynarzová, Pd.D.

Ostrava 2013

Místopřísežné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité zdroje.“

V Ostravě dne 10. května 2013

Petra Schofferová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, paní Ing. Monice Mynarzové, Ph. D. za vedení mé práce, cenné rady a připomínky a věnovaný čas při jejím vypracování. Dále mé poděkování patří mé rodině za podporu a trpělivost po celou dobu vypracovávání této práce.

Obsah

1 Úvod.....	4
2 Teoretická východiska malého a středního podnikání.....	6
2.1 Definice důležitých pojmů	6
2.2 Kritéria pro třídění podniků.....	7
2.3 Význam malých a středních firem	10
2.3.1 Společenské přínosy malých a středních firem.....	11
2.3.2 Ekonomické přínosy malých a středních firem	11
2.4 Podnikatelské riziko	12
2.5 Příčiny neúspěchu podnikání malých a středních firem.....	13
2.5.1 Všeobecné příčiny neúspěchu MSP.....	13
2.5.2 Podnikatel jako faktor neúspěchu	15
2.6 Čtyři svobody na vnitřním trhu Evropské unie	16
2.7 SWOT analýza podnikatelského prostředí v ČR a konkurenceschopnosti MSP v ČR.....	19
3 Podpora podnikání malých a středních podniků v EU	22
3.1 Nepřímá podpora	23
3.2 Přímá podpora	24
3.2.1 Programy podpory podnikání pro malé a střední podniky z EU.....	26
3.2.2 Fondy Evropské unie	29
3.2.3 Finanční nástroje EU	30
3.3 Program SOLVIT.....	31
3.4 Podpora podnikání v České republice	33
3.4.1 Strukturální fondy v ČR	34
3.4.2 Program Start.....	36
3.4.3 Program Trh.....	36
3.4.4 CEBRE	37
4 Analýza malého a středního podnikání v EU	38
4.1 MSP jako páteř evropské ekonomiky	38
4.2 MSP v ekonomice Evropské unie	40
4.3 Srovnání MSP v EU a USA.....	45
4.4 Analýza vývoje malých a středních podniků v ČR.....	47
4.4.1 Počty MSP	49
4.4.2 Zaměstnanost MSP.....	51
4.4.3 Mzdy vyplácené v MSP.....	53
4.4.4 Výkony a účetní přidaná hodnota MSP	55
4.4.5 Míra investic MSP	57
4.4.6 Profil SBA České republiky	58
5 Závěr	62
Seznam použité literatury.....	64
Seznam zkratek.....	68
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1 Úvod

Malí a střední podnikatelé jsou považováni za páteř ekonomiky v každé vyspělé ekonomice, kde fungují jako hybná síla inovací, zaměstnanosti a sociální integrace. V současné době jsou již považováni za nezbytnou složku každé fungující tržní ekonomiky. Význam malých a středních podniků (MSP) je nevyvratitelný z hlediska jejich počtu, zaměstnaných osob i výše celkového obrátu. Tvoří 99,8 % všech podniků a tento poměr je v posledních letech stabilní. V celé Evropské unii jsou MSP typickými podniky, konkrétněji mikropodniky, s méně než desíti zaměstnanci. Tyto nejmenší podniky tvoří přibližně 92 % všech podniků, což je v ostrém kontrastu s velkými podniky, tvořících pouze 0,2 %. Vždy tomu tak však nebylo. Po 2. světové válce se ekonomiky jednotlivých zemí soustředily na velké podniky a postavení malých a středních podniků bylo zanedbatelné. MSP jsou na rozdíl od velkých podniků mnohem citlivější na změny podnikatelského prostředí a je pro ně těžké si svou pozici v tak silném konkurenčním prostředí uhájit.

Vzhledem k významu malých a středních podniků na celkové situaci ekonomiky, je logické, že i tento sektor prošel těžkým obdobím, kdy v roce 2008 udeřila finanční a hospodářská krize. V roce 2009 utrpěly malé a střední podniky značné poklesy ve všech sledovaných ukazatelích – počet podniků, hrubá přidaná hodnota a zaměstnanost. Ale již v roce 2010 došlo k zlepšení některých kategorií a i prognózy situace jsou nadále velice pozitivní a věří se v zotavení.

Většina členských států Evropské unie čelí problému s nezaměstnaností, to je jeden z důvodů důležitosti podpory podnikání – stále vytvářet nová pracovní místa a hledat nové možnosti, jak zvyšovat zaměstnanost. Evropská unie poskytuje podporu malým a středně velkým evropským podnikům. Podpora je dostupná v různých formách, jako jsou granty, půjčky a v některých případech také záruky aj.

Cílem bakalářské práce je provedení analýzy vývoje malých a středních podniků v Evropské unii ve sledovaném období 2005 – 2012 a komparace s vývojem malých a středních podniků v České republice.

Práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol. První kapitolou je zde úvod a pátou je závěr. V druhé kapitole jsou vymezena teoretická východiska malého a středního podnikání. Jsou zde přiblíženy pojmy jako je podnikání, podnikatel a podnik, kritéria pro třídění podniků, význam malých a středních podniků a jejich přínosy. Dále je popsáno podnikatelské riziko a možné příčiny neúspěchu podnikání. V závěru kapitoly je

pozornost věnována čtyřem svobodám na vnitřním trhu Evropské unie a pomocí tabulky znázorněna SWOT analýza konkurenceschopnosti malých a středních podniků.

Třetí kapitola je věnována podpoře podnikání malých a středních podniků v Evropské unii a přiblížení podpory podnikání v České republice. V úvodu této kapitoly je rozdělena podpora podnikání na přímou a nepřímou podporu, následně jsou popsány tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Přímá podpora obsahuje programy podpory podnikání pro malé a střední podniky z Evropské unie, která obsahuje čtyři části – tématické příležitosti financování, fondy EU, další finanční nástroje EU a jako poslední program nazvaný Podpora mezinárodního působení malých a středních podniků. Následně je přiblížen program Solvit a závěr kapitoly je věnován podpoře podnikání malých a středních podniků v České republice.

Analytická část je věnována analýze vývoje malých a středních podniků v Evropské unii a pro srovnání také analýze vývoje MSP v České republice. Úvodem je přiblížen vývoj situace malých a středních podniků v EU v období od roku 2005 do 2012. Rovněž je uvedeno srovnání EU s USA v oblastech počtu malých a středních podniků a jejich podílu na zaměstnanosti. V poslední části čtvrté kapitoly je popsána analýza vývoje malých a středních podniků v České republice v období od roku 2005 do 2012. V době psaní bakalářské práce nebyla data o vývoji MSP v České republice v letech 2011 a 2012 dostupná, z tohoto důvodu Evropská komise provedla z těchto dvou let výpočet odhadů dat na základě údajů z let 2005 – 2009. Analýza podniků ČR se věnuje celkovému počtu malých a středních podniků, zaměstnanosti MSP, mzdám vyplácených v MSP, dále výkonům, přidané hodnotě vytvořené MSP a míře investic MSP v ČR. Kapitola je uzavřena profilem České republiky vytvořeným iniciativou Small Business Act. ČR je hodnocena v desíti kategoriích, např. v podnikání, životním prostředí nebo dovednostech a inovacích. Výsledkem této analýzy je snaha poukázat na shodné i odlišné rysy v rozvoji MSP v EU a ČR.

2 Teoretická východiska malého a středního podnikání

Tato kapitola tvoří teoretický úvod do problematiky malých a středních podniků. V kapitole budou zmíněny nejdůležitější pojmy, týkající se malého a středního podnikání, vymezení malých a středních podniků (dále také jako MSP), jejich význam, podnikatelské riziko, možnosti neúspěchu podnikání a čtyři svobody, které jsou pro podnikání v Evropské unii podmínkou.

2.1 Definice důležitých pojmů

Pojem “podnikání” se v posledních několika letech stal zcela zdomácněným výrazem, běžně používaným v našem slovníku. Je uváděno několik typů, dle druhu pojetí¹. Ekonomické pojetí podnikání je bráno jako zapojení ekonomických zdrojů a jiných aktivit tak, aby se zvýšila jejich původní hodnota. Psychologické pojetí podnikání vyjadřuje potřebu něco získat, něčeho dosáhnout nebo si něco vyzkoušet, také dosažení seberealizace, takzvaně postavení na vlastní nohy. Jako sociologické pojetí je definováno vytváření blahobytu pro všechny subjekty spojené s projektem, efektivnější využití zdrojů či vytváření více pracovních míst. V Obchodním zákoníku je vymezeno podnikání jako soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Tato definice je brána jako právní pojetí². V souvislosti s pojmem podnikání je vhodné uvést i výraz neoprávněné podnikání, jehož vymezení podle Vebera zní: “Osoba, která uskutečňuje činnost, k níž se podle zvláštních právních předpisů vyžaduje ohlášení nebo povolení, bez takového ohlášení nebo povolení, a osoby, které takovou činnost uskuteční jménem jiné osoby anebo na její účet, odpovídají za škodu tím způsobenou; tím není dotčena jejich odpovědnost podle zvláštních právních předpisů³.”

Pro pojem “podnikatel” existuje definice dle Obchodního zákoníku:

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,

¹ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

² Viz zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

³ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 16 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

- d) fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Ale stejně jako v případě definování pojmu podnikání, i zde existuje řada dalších definic. Podnikatelem je osoba, realizující podnikatelské aktivity s rizikem rozšíření nebo ztráty vlastního kapitálu. Dále je osoba schopna rozpoznat příležitosti, mobilizovat a využívat zdroje a prostředky k dosažení stanovených cílů a ochotná podstoupit tomu odpovídající rizika. Iniciátor a nositel podnikání investuje své prostředky, čas, úsilí a jméno, přebírá odpovědnost a nese riziko s cílem dosáhnout svého finančního a osobního uspokojení. Mezi společné rysy typické pro podnikatele patří například umění nacházet příležitosti, schopnost organizovat podnikatelské aktivity, podstupovat rizika či vlastnosti jako sebedůvěra, vytrvalost, dlouhodobé nasazení a učit se nových zkušeností⁴.

S podnikáním a podnikatelem je spojen pojem “podnik“, kde opět existuje řada výkladů. Firma může být subjekt, ve kterém dochází k přeměně vstupů na výstupy, neboli ze zdrojů ve statky. Z širšího pohledu je podnik vymezen jako uspořádaný soubor prostředků, zdrojů, práv a jiných majetkových hodnot, které slouží podnikateli k provozování podnikatelských aktivit. Z právního hlediska je definován jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání⁵.

2.2 Kritéria pro třídění podniků

V Evropské unii existuje přibližně 20,7 miliónů malých a středních podniků. Jsou velice významnou složkou nejen pro zaměstnanost, ale také pro udržování míry konkurenceschopnosti. Proto byla potřeba vytvořit definici malého a středního podnikání z právního hlediska v systému Evropské unie. V roce 1996 Komise přijala doporučení, kde byla stanovena první společná definice malých a středních podniků. Na zasedání Evropské rady ve Feire v červnu roku 2000 byla členskými státy schválena Evropská charta pro malé a střední podniky, která udává pokyny členským státům pro zlepšení prostředí pro malé podniky. Heslo “myslet především v malých dimenzích” byl základ pro všechny programové opatření charty pro zvyšování výkonnosti⁶.

⁴ VEBER, Jaromír a Jitka Šrpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

⁵ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

⁶ EVROPSKÁ KOMISE, *Malé a střední podniky (MSP), Evropská charta pro malé podniky*- [online]. [cit. 15. 2. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_cs.htm

Kritérii pro rozdělení firem na malé, střední a velké existují několik. Jedná se zejména o:

- kritéria dle komise EU (Nařízení Komise č. 800/2008),
- statistické pojetí,
- pojetí zákona na podporu podnikání,
- hodnocení ČSSZ.

1. Doporučení komise EU

Vymezení pojmu drobný, malý a střední podnikatel dle Nařízení Komise (ES) se zakládá na čtyřech kritériích⁷:

- počet zaměstnanců,
- roční tržby neboli příjmy,
- hodnota aktiv, respektive majetku,
- nezávislost.

Za středního podnikatele se považuje podnikatel, pokud zaměstnává méně než 250 zaměstnanců. Jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nedosahují 43 mil. EUR nebo jeho čistý obrat za poslední účetní období nepřesahuje 50 mil. EUR a je nezávislý, což znamená, že žádná jiná osoba nebo více osob společně, které nesplňují výše uvedené požadavky, nemají 25% podíl na jeho základním kapitálu ani na jeho hlasovacích právech.

Za malého podnikatele se považuje podnikatel, pokud zaměstnává méně než 50 zaměstnanců, jeho aktiva nebo čistý obrat za poslední účetní období nepřesahuje 10 mil. EUR a je rovněž nezávislý.

Drobný podnikatel zaměstnává méně než 10 zaměstnanců a splňuje podmínky uvedené pro malého podnikatele. Jeho aktiva a čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesahuje 2 mil. EUR. Zmíněné podmínky přehledně zobrazuje následující tabulka 2.1.

⁷ EVROPSKÁ KOMISE, Nová definice malých a středních podniků [online]. [cit. 17. 4. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_cs.pdf

Tabulka 2.1 - Malé a střední podniky podle definice Evropské unie

Kategorie podniku	Počet zaměstnanců	Obrat (mil. €)	Rozvaha (mil. €)
Střední	<250	≤50	≤43
Malý	<50	≤10	≤10
Mikro (Drobný)	<10	≤2	≤2

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE⁸, vlastní tvorba

2. Statistické pojetí

Od roku 1997 se česká statistika harmonizovala s kvantitativní typologií podnikání Eurostatu (statistický úřad EU) a firmy dělí do tří skupin podle počtu zaměstnanců⁹:

- malé - do 20 zaměstnanců,
- střední - do 100 zaměstnanců,
- velké - 100 a více zaměstnanců.

Nutné je však poznamenat, že firmy a podnikatelé s méně než 20 zaměstnanci nemají všeobecnou statistickou povinnost a šetření v této skupině podnikatelských subjektů se realizují výběrovým způsobem.

3. Zákon na podporu podnikání

Totožné s předcházející metodou, rovněž vychází z doporučení Evropské komise. Opět se posuzují čtyři kritéria: počet zaměstnanců, aktiva, čistý obrat a nezávislost, všechny údaje k poslednímu účetnímu období¹⁰.

4. Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) věcně vyhodnotila velikosti firem rozdělením na:

- malé organizace - do 25 zaměstnanců,
- organizace - s 25 a více zaměstnanci.

Toto čistě pragmatické dělení je z důvodu, které malým organizacím zajišťuje minimální administrativní zatížení v oblasti sociálního zabezpečení¹¹.

⁸ EUROPA, *Podnikatelské prostředí, Definice mikropodniků, malých a středních podniků* [online]. [cit. 15. 3. 2013]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm

⁹ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

¹⁰ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

Po shrnutí výše uvedených podmínek pro malé a střední podnikání zjistíme, že určujícím kritériem klasifikace se stává množství pracovníků:

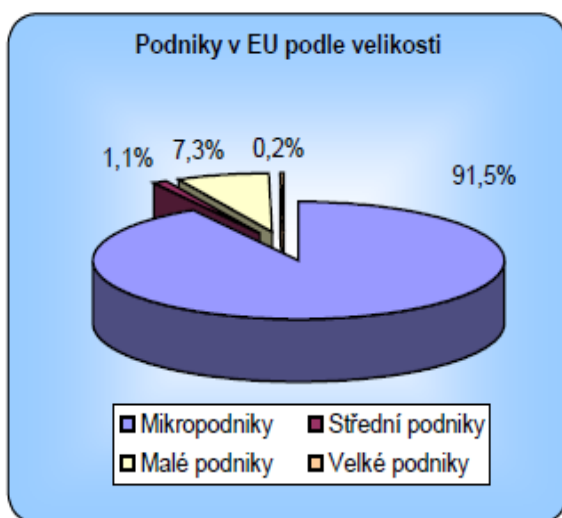
- mikrofirma - 1 až 9 pracovníků,
- malá firma - 10 až 49 pracovníků,
- střední firma - 50 až 249 pracovníků.

Organizace s 250 pracovníky a více jsou považovány za velké podniky.

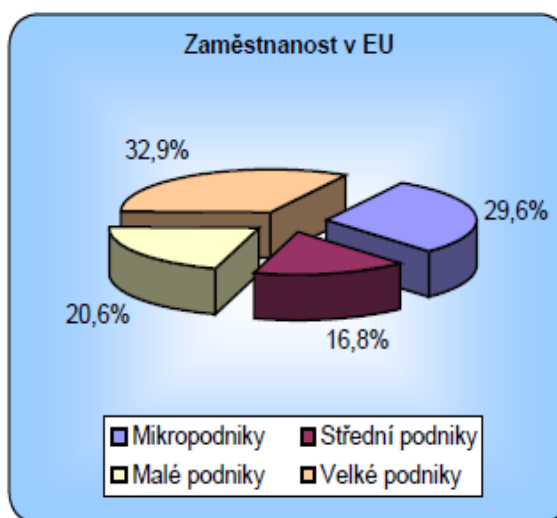
2.3 Význam malých a středních firem

Je nevyvratitelným faktem, že z množství všech firem tvoří malé a střední podniky drtivou většinu a tvoří významnou součást naší ekonomiky. V Evropě existuje 20,7 miliónů malých a středních firem, které představují 99,8% všech firem v Evropské unii (graf 2.1), na tvorbě HDP se podílí více než 37% a na zaměstnanosti se podílí přibližně z 67% (graf 2.2)¹².

Grafy 2.1 - Podniky v EU podle velikosti



Graf 2.2 - Zaměstnanost v EU podle velikosti podniků



Zdroj: PŘÍVRATSKÁ Ivana. Podpora malého a středního podnikání v ČR¹³

Podnikatelské prostředí malých a středních firem s sebou přináší nezanedbatelné přínosy, které lze rozdělit z hlediska společenského a ekonomického.

¹¹ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

¹² VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

¹³ PŘÍVRATSKÁ, Ivana. *Podpora malého a středního podnikání v České republice*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko – správní.

2.3.1 Společenské přínosy malých a středních firem

Jedna z garantovaných svobod poskytovaná od malých a středních podniků je svobodné uplatnění občanů. Získávají schopnost realizovat se v produktivním procesu. Z důvodu neschopnosti na sebe strhnout moc, nemohou se stát monopolem a vzniká jakýsi protipól politické a ekonomické moci. Malí a střední podnikatelé se učí zodpovědnosti, samostatnosti, učí se jak přežít v dnešní vysoké konkurenci. Jakýkoliv omyl či pochybení znamená pro podnikatele ztrátu, ušlý zisk, důsledky neúspěchu nese osobně jako svou prohru¹⁴.

Existuje zde také úzká souvislost s daným regionem, kde malý nebo střední podnik realizuje svou činnost. Podnikatel zde zpravidla bydlí a jejich okolí je zná, dá se říct, že jsou pod veřejnou kontrolou. Poskytuje danému regionu zaměstnanost, ekonomické výnosy a prosperitu, dále je také velmi časté poskytování sponzoringu různých charitativních i jiných akcí. V městech i vesnicích malé obchody dotvářejí tvář města, oživují prostor. Dle úrovně rozmachu a upravenosti venkova lze odvodit stupeň rozvoje malého a středního podnikání¹⁵.

2.3.2 Ekonomické přínosy malých a středních firem

Asi nejvýhodnější a cennou vlastností malých a středních firem je jejich flexibilita, velice rychle se umí přizpůsobit změnám.

▪ Protipól monopolům

V dnešním globalizovaném světě, kdy dochází k rostoucímu množství mezinárodních korporací a řetězců, působí malé a střední firmy proti monopolnímu tlaku. Malé a střední podniky jsou nositeli mnoha drobných inovací, možnost realizace v okrajových oblastech trhu, které pro velké podniky nejsou zajímavé, a schopnosti se adaptovat na měnící se potřeby zákazníka. Také ale řada menších podnikatelů fungují jako dodavatelé velkých firem. Například je známo, že automobilovým firmám dodávají malé firmy okolo 60% součástí pro výrobu hotového výrobku¹⁶.

¹⁴ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

¹⁵ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

¹⁶ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

▪ Nedílná součást ekonomiky státu

V jednotlivých regionech, zemích či oborech se mohou čísla lišit, ale v průměru se malé a střední firmy v České republice výkonově podílejí na tvorbě HDP okolo 38%, na tvorbě přidané hodnoty více než z 50% a na zaměstnanosti se podílí cca 60%¹⁷.

• Koncepce LEAN

Jak uvádí Veber “Anglický výraz LEAN slouží v managementu k označení snah o úspory cestou zeštíhlení”¹⁸. Díky provozní činnosti a poměrně nízké administrativní zátěži malých a středních podniků mají k této koncepci LEAN blízko. Menší náročnost na provoz, energii a suroviny (less energy, fewer raw material) nebo externí zabezpečování nezbytné administrativy (outsourcing) jsou typické pro malé a střední firmy. Tyto skutečnosti znamenají výhody, v podobě dosahování konkurenčních cen, citlivější a rychlejší reakce na trh či nižší kapitálová náročnost pro jedno pracovní místo¹⁹.

2.4 Podnikatelské riziko

Souvisí s rozhodováním podnikatele o budoucích podnikatelských aktivitách, u kterých je možnost vyplnění, ale i selhání. Důležitým a určujícím faktorem je znalost podnikatele o budoucím vývoji určitých faktorů. Jestliže důsledek rozhodnutí je jistý a nehrozí riziko, jedná se o rozhodování za jistoty. Avšak mnohem častěji se setkáváme s neznalostí budoucích dopadů, ani pravděpodobnost jejich vzniku. Tato nejistota se nazývá podnikatelské riziko, které je nutné zohledňovat podnikatelem ve své činnosti. Je zjištěno, že většina těchto nejistot či změn nejsou předvídatelná a často vznikají nečekaně a chaoticky. Nejdůležitější dělení rizika je na interní a externí riziko²⁰.

• Interní riziko

Jedná se o rizika, projevující se uvnitř firmy. Podnikatel je schopen je korigovat a řídit, jsou to například zvládání provozních činností, produktů, složení managementu, finanční síla podniku atd.

¹⁷ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

¹⁸ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 21 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

¹⁹ LEAN COMPANY, *Koncepce Lean* [online] [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.leancompany.cz/cojetolean.html>

²⁰ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

- **Externí riziko**

Tato rizika musí podnikatel respektovat, popřípadě se před nimi chránit, ale možnost ovlivňování je minimální. Příkladem mohou být ekonomické změny jako jsou změny v devizových kurzech, úrokových mírách nebo změna v daňových povinnostech. Dalším příkladem může být jiné tržní prostředí, například v konkurenci nebo ohledně poptávky zákazníků, změny v legislativním prostředí nebo změna situace na trhu práce.

2.5 Příčiny neúspěchu podnikání malých a středních firem

V této části bakalářské práce jsou přiblížena určitá rizika, která při podnikatelské činnosti hrozí, a příčiny, které mohou vést až k zániku firmy. Vyvarování se i pouhých omezení těchto příčin je obtížné z důvodu jejich velkého počtu a náročnosti analýzy. Ale určení nejčastějších příčin neúspěchu podnikání je velice důležité, taktéž jejich identifikace a předpověď.

Nejzávažnější příčiny zániku firmy můžeme rozdělit do několika skupin, dle jednotlivých faktorů neúspěchu²¹:

- všeobecné příčiny,
- neúspěšný podnikatel,
- problémy podnikatele a jeho plánu.

2.5.1 Všeobecné příčiny neúspěchu MSP

Tyto příčiny se dle vlastností dělí takto, viz Vojtík²²:

- **Ekonomické aspekty**

Mezi ekonomické aspekty řadíme zejména vysoké daně, nepružnou celní a měnovou ekonomiku. Jelikož vysoké úroky zvyšují ceny úvěrů, zvyšující se inflace působí negativně na prodej i zisk či celní bariéry ze strany ekonomicky silných zemí. Ceny surovin a polotovarů či ceny výrobků, energií a služeb jsou důležitými články ekonomických aspektů. Navíc pro malé odběratele jsou tyto ceny vždy vyšší, a to až o 15%. Další podmínkou jsou často platby v hotovosti nebo vysoká záloha předem, které mohou u malých podnikatelů znamenat velký problém, díky nutnosti disponovat množstvím financí k platbám. Významnou roli hraje Evropská unie a její vlivy integračních tendencí – snaha o propojení jejich ekonomik.

²¹ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

²² VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

- **Ekologické aspekty**

Nejčastější aspekt je zpřísnění ekologických norem, které souvisí se zaváděním nových postupů a norem, což samozřejmě vede ke zvyšování nákladů podnikatele. Další ekologický aspekt je úplný zákaz nebo jen omezení určitých používaných materiálů a výrobků, nutnost jejich substituce, což způsobuje náklady navíc na testování nových surovin a vstupních materiálů. V dnešní době je důležitou otázkou třídění odpadů a jejich recyklace. Podnikateli tímto opět rostou náklady, ale na druhou stranu ovlivňují veřejné mínění obyvatel a to znamená konkurenční výhodu.

- **Technologické a technické aspekty**

Zde se řadí chybný výběr technologie a techniky na výrobu výrobků. Popřípadě špatný výběr týkající se nákupu či skladování při nutnosti substituční náhrady materiálů, výrobků nebo celé technologie. U začínajících podnikatelů se také často můžeme setkat s podceněním investiční a technologické náročnosti podnikání.

- **Dodavatelské aspekty**

Nenalezení nutných a potřebných dodavatelů pro dodávku výrobků pro provoz podniku nebo jejich nevhodný výběr a skladba pro efektivní provoz podniku. Neseriózní, neprofesionální přístup dodavatelů k případným reklamacím z naší strany včetně neplnění termínů při nainstalování techniky do plného provozu - nemožnost využití plné funkčnosti. Mylný odhad záměru dodavatelů, na kterém závisí budoucí vývoj našich dodavatelů, stejně tak se může dotknout i nás, odběratelů. Příklad špatného odhadu dodavatelů může být změna výroby, zdražení vstupu nebo ztráta konkurenceschopnosti.

- **Vnější aspekty**

Jako vnější aspekt se považuje špatný výběr banky nebo jiné finanční instituce. Je potřeba najít si takzvaně levnou, důvěryhodnou banku. Nutností je zajištění ekonomické, odborné a finanční situace našich odběratelů, kterým prodáváme zboží, jejich nakládání se zbožím při přepravě, skladování a expedici konečnému zákazníkovi. Jako poslední příklad jsou zmíněny chybně zvolené dodací a platební podmínky, které mohou způsobit platební neschopnost a nemožnost zaplacení za dodané zboží nebo služby.

Mimo výše uvedené aspekty uvedli “malí” podnikatelé dále největší problémy v dotazníkovém šetření ze všech regionů České republiky. Největší problém, a to z 80%,

podnikatelé vidí v nalezení a udržení stavu kvalifikovaných zaměstnanců. Velké podniky totiž často vzdělané potenciální zaměstnance přepřací. Druhý největší problém je v udržení stálých zákazníků, z 53% u malých a až 58% u středních podniků. Vysoká úroková míra nebo problémy s byrokracií jsou třetí a čtvrtý největší problém, které malí a střední podnikatelé určili cca z 20%²³.

2.5.2 Podnikatel jako faktor neúspěchu

Problémy či zánik podniku nemusí způsobit vždy všeobecné příčiny, výkyvy ekonomiky nebo zvyklosti a chyby z doby transformace. Velkou roli na prosperitě podniku představuje samozřejmě podnikatel samotný, a to jeho kvalita, zkušenosti a záměr nebo způsob postavení se k určitým problémům a schopnost je vyřešit. Důležitými vlastnostmi úspěšného podnikatele je dostatečná kvalifikace a snaha se stále vzdělávat. Podnikatel by určitě neměl přeceňovat své schopnosti, zkušenosti. Na svou podnikatelskou činnost musí mít dostatek času, motivace a chuti se zapojovat. Nutností je stále rozvíjet technologie, udržovat dostačující marketing nebo aktualizovat ceníky nabízeného zboží a služeb²⁴.

V následující tabulce 2.2 jsou uvedeny příčiny krachu podnikání, četnost krachujících podniků v návaznosti na nedostačující vlastnosti podnikatele.

Tabulka 2.2 - Příčiny krachu podnikání

% krachujících podniků	Příčina krachu	Zdůvodnění
44	Neschopnost	Nedostatek schopnosti vést podnik
33	Nedostatek zkušeností	Žádné nebo velmi malé zkušenosti s řízením lidí
15	Nezkušenost v oboru	Malé zkušenosti s výrobou před zahájením
1	Zanedbávání podniku	Podnikání je věnována malá pozornost pro špatné návyky, špatný zdravotní stav, manželské neshody
7	Jiné	Požár, povodeň, pojišťovací podvody, vyloupení, namyšlenost

²³ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

²⁴ VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.

Zdroj: VOJTÍK²⁵, Vlastní zpracování

2.6 Čtyři svobody na vnitřním trhu Evropské unie

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se českým podnikatelům otevřely nové dveře v možnostech podnikání i v zahraničí, spolupráce nejen v okruhu ekonomickém, ale i politickém a kulturním²⁶. Vytvoření společného trhu členských států bylo již ve Smlouvě o založení Evropského společenství zakotveno jako jeden z prioritních cílů²⁷. Nezbytnou podmínkou pro fungování evropského trhu bylo vytvoření čtyř svobod: volný pohyb zboží, volný pohyb osob, který se dělí na volný pohyb pracovníků a svobodu usazování, volný pohyb služeb a volný pohyb kapitálu a plateb²⁸.

- **Volný pohyb zboží**

Obchod mezi členskými zeměmi, probíhající stejně volně jako uvnitř jednotlivých států, bez ohledu na hranice mezi nimi, představuje jeden z prioritních cílů vnitřního trhu Evropské unie. Zákaz dovozu zboží je možný pouze v případech ohrožujících zdraví, bezpečnost nebo mravnost občanů. Největší překážkou vzájemného obchodu jsou rozdílné národní technické požadavky, týkající se průmyslových výrobků a potravin, které mají zabránit možným rizikům pro zdraví a bezpečnost uživatele. Tyto rozdíly způsobovaly nutné kontroly na hranicích. Existují dva způsoby, jak s ohledem na tyto požadavky zajistit na vnitřním trhu volný pohyb zboží: v případě rozdílných národních předpisů si vzájemně uznávat odlišné technické požadavky na zboží nebo při existenci příliš velkých rozdílů v požadavcích, kdy země trvají na jejich dodržování, existuje druhá možnost, a to sjednocení rozdílných technických předpisů. Dnes se uplatňuje tzv. nový přístup, který spočívá v udělování certifikace výrobku, která prověří shodu technických požadavků států a směrnic (omezený počet požadavků; vytvořeny evropskými nevládními institucemi)²⁹.

²⁵ VOJTÍK, V. *Vybrané kapitoly z managementu malých a středních podniků*. Díl 1. Praha: VŠE, nakladatelství Oeconomica, 2007.

²⁶ Po přistoupení deseti států v roce 2004, některé členské státy využily určitá omezení pro volný pohyb v daném přechodném období.

²⁷ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 953 s. ISBN 978-80-7400-333-2.

²⁸ ONDŘEJ, Jan. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck 2007, 348 s. ISBN 978-80-7179-558-2.

²⁹ EUROSOP, Vnitřní trh, Volný pohyb zboží [online] [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>

- **Volný pohyb služeb**

Svoboda poskytovat služby na vnitřním trhu Evropské unie znamená, že poskytovatel služeb (obchodník, podnikatel, živnostník atd.) může provozovat svou činnost v kterémkoli jiném členském státě, za stejných podmínek jako příslušníci tohoto státu. Nesmí být diskriminován na základě státní příslušnosti a má právo poskytovat služby za stejných podmínek jako příslušníci hostitelského státu. Služba může být poskytována buď usazením v jiném členském státě (např. bankou nebo jinou finanční institucí, zřízením obchodu, hotelu, servisu aj.) nebo přes hranice (např. poskytováním pojišťovacích služeb, poradenstvím aj.)³⁰.

- **Volný pohyb pracovníků**

Volný pohyb pracovníků je společně se svobodou usazování brán jako volný pohyb osob. Definice dle Ondřeje: “Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoliv diskriminace mezi pracovníky členských států Evropské unie na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky. S výhradou omezení, která jsou odůvodněna zejména veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví, zahrnuje institut volného pohybu pracovníků právo ucházet se o skutečně nabízená místa, právo volně se pohybovat za tím účelem na území členských států EU, právo pobývat v některém členském státě EU za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, které upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků, a právo zůstat na území členského státu EU po skončení zaměstnání za podmínek, které jsou upraveny ve směrnici 2004/38/ES z 29. 4. 2004³¹.” Smlouva o fungování EU byla upravena březnu roku 2010, konkrétně článek 48 o SFEU o volném pohybu pracovníků byl rozšířen o tzv. “záchrannou brzdu”. Tento princip je stejný jako pro dvě překlenovací ustanovení „záchranné brzdy“ v oblasti svobody, bezpečnosti a práva. Což znamená, že legislativní postup se může pozastavit, pokud členský stát usoudí, že by byl ohrožen jeho systém sociálního zabezpečení³².

Jak uvádí Ondřej³³: “Občané Evropské unie mají právo pobytu na území jiného členského státu EU po dobu až tří měsíců, aniž by podléhali jakýmkoliv podmínkám či formalitám s výjimkou povinnosti být držitelem platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu. Toto

³⁰ EUROSOP, *Vnitřní trh, Volný pohyb služeb* [online] [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8735/sekce/volny-pohyb-sluzeb/>

³¹ ONDŘEJ, Jan. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 29 s. ISBN 978-80-7179-558-2.

³² EUROPA, *Přehledy právních předpisů EU, Lisabonská smlouva: ucelený průvodce* [online] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0015_cs.htm

³³ ONDŘEJ, Jan. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 30 s. ISBN 978-80-7179-558-2.

právo ve stejném rozsahu mají také rodinní příslušníci, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu a tohoto občana Unie doprovázejí nebo následují a kteří jsou držiteli platného cestovního pasu.

Všichni občané Evropské unie mají právo pobytu na území jiného členského státu po dobu delší než tři měsíce, pokud jsou v hostitelském členském státě zaměstnáni nebo jsou osobami samostatně výdělečně činnými, nebo mají pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu a jsou účastníky zdravotního pojištění, jež v hostitelském členském státě kryje všechna zdravotní rizika.”

- **Svoboda usazování**

Svoboda usazování spadá, jako volný pohyb pracovníků, pod volný pohyb osob. Taktéž se můžeme setkat s názvem "svoboda podnikání". Svoboda usazování úzce souvisí s jinými svobodami zakotvenými ve Smlouvě o založení EU, a to volný pohyb osob a volný pohyb služeb.

Definice publikována stránkou Sagit³⁴: “Obsahem svobody usazování je zahájit a provozovat samostatně, tedy nezávisle na pokynu jiného subjektu, hospodářskou činnost v jiném členském státě. Součástí této svobody je také založení a správa sídla společnosti. Svobodou usazování se rozumí nejen činnost hlavního podniku, nýbrž také pobočky, dceřiné společnosti, popřípadě jednatelství. Příkladem svobody usazování je též činnost advokátů, lékařů, samostatných řemeslníků, obchodníků, průmyslových podniků apod. Oprávněnými subjekty jsou jak fyzické osoby, které mají státní příslušnost některého členského státu, tak podnikatelské subjekty, které mají sídlo na území některého členského státu. Obsahem svobody podnikání je zákaz diskriminace podnikatelů, fyzických či právnických osob, v jejich svobodné volbě místa podnikání na území EU.”

- **Volný pohyb kapitálu**

Volný pohyb kapitálu má klíčovou roli mezi čtyřmi svobodami. Podmínkou pro plně funkční finanční trhy (celoevropské působení bank, pojišťoven, investičních fondů, operací na trhu akcií) je nutné odstranit všechny překážky převodu peněz a kapitálu a až následně lze uvolnit bezbariérový pohyb zboží, služeb a osob mezi členskými státy.

³⁴ SAGIT. Nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava: *Právo Evropské unie, Svoboda usazování* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=EU_301.HTM

Konkrétně se volný pohyb kapitálu skládá z volného pohybu plateb (za dovezené zboží a služby, transfery peněz) a z volného pohybu kapitálu (přímé a portfoliové investice, investice do nemovitostí, operace na finančních trzích - akcie a obligace, kolektivní investování, depozita, úvěry a půjčky, pojištění). Uvolnění pohybu kapitálu mezi členskými zeměmi mělo za důsledek harmonizaci bankovních poplatků uvnitř zemí eurozóny (2001) a vytvoření Jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA)³⁵.

2.7 SWOT analýzy podnikatelského prostředí v ČR a konkurenceschopnosti MSP v ČR

Následující tabulka 2.3 sestavená Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR v Koncepci rozvoje malého a středního podnikání na roky 2007 – 2013 je významným ukazatelem, který porovnává silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby podnikatelského prostředí v České republice³⁶.

Tabulka 2.3 - SWOT analýza podnikatelského prostředí v ČR

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - Schopnost státu přitahovat masivní investice velkých podniků ze zahraničí s pozitivními dopady na celkový ekonomický růst a rozvoj trhů pro malé a střední podnikatele. - Tradice průmyslové a řemeslné výroby. - Tradice odborného školství. - Vytvořený systém nástrojů podpory MSP, existence specializovaných institucí na podporu podnikání - CzechInvest, CzechTrade, ČMZRB, Design centrum ČR, ČEB, EGAP, Informační místa pro podnikatele. - Geografická výhodnost území státu – dostupnost významných trhů, tranzitní potenciál. - Předpoklady pro rozvoj aktivního cestovního ruchu. - Dobrá telekomunikační infrastruktura. - Relativně vysoká kvalifikace a profesní adaptabilita pracovní síly. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná přirozená motivace k podnikání způsobená narušením podnikatelských tradic po dobu desítek let. - Složitý daňový systém, zejména z pohledu nejmenších podnikatelů a vysoké celkové daňové zatížení zejména odvody na zdravotní a sociální pojištění. - Nízká efektivnost vymáhání práva. - Administrativně náročný způsob zakládání nových podnikatelských subjektů. - Nedostatečně rozvinutý systém specializovaných služeb (finančních, obchodních, technických apod.) pro mikro a malé podniky. - Nedostatečně rozvinutý systém celoživotního vzdělávání podnikatelů a jejich zaměstnanců. - Omezené možnosti národní ekonomiky pro vytvoření široce strukturovaného finančního trhu. - Administrativní náročnost při získávání přímých podpor pro podnikatele.

³⁵ EUROSOP, *Vnitřní trh, Volný pohyb kapitálu* [online] [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8737/sekce/volny-pohyb-kapitalu/>

³⁶ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007-2013*, [online] [cit. 2013-03-21]. s. 9. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument17476.html>

	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečné propojení výzkumu a vývoje s podnikatelskou sférou. - Neexistence nástrojů podpory inovačně zaměřených projektů malých firem s velmi krátkou historií. - Relativně štědrý sociální systém s nedostatečným tlakem na část obyvatelstva k zapojení se do pracovního procesu. - Nedostatečná propojenost odborných a jazykových znalostí a praxe u zaměstnanců. - Struktura nabídky pracovní síly z hlediska její kvalifikace a lokalizace.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> - Vytvoření dlouhodobé materiální základny pro vzdělávací a poradenské služby k rozvoji podnikání. - Zjednodušení postupů zakládání podnikatelských subjektů. - Posílení práv věřitelů a vytvoření podmínek pro konstruktivní postupy řešení insolvence podnikatelů i osob. - Zlepšení ochrany intelektuálního vlastnictví (patenty a vzory). - Zjednodušení komunikace podnikatelů se státní správou s využitím informačních a komunikačních technologií. - Cílená propagace podnikatelství. - Zjednodušování daňového systému. - Zavedení a rozvoj systému celoživotního vzdělávání. - Zvýšení nabídky rizikového kapitálu pro financování inovačně zaměřených projektů malých firem s velmi krátkou historií. - Vytváření nových způsobů efektivní implementace nástrojů přímé podpory podnikatelům. - Odstraňování dočasných administrativních bariér při pronikání tuzemských firem na trhy EU. - Rozšíření podpory MSP na některé dosud nepodporované činnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Snížení prostředků EU v důsledku problému se schválením návrhu finanční perspektivy EU na období 2007 - 2013. - Nesladění postupů vlády a krajů v zaměření aktivit k podpoře podnikání. - Nevyvážená struktura přímých a nepřímých nástrojů podpory podnikání a priorit rozvoje MSP. - Nedostatečná implementační kapacita pro využití zvýšeného rozsahu prostředků ze strukturálních fondů.

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu³⁷

³⁷ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR: *Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007-2013*, [online] [cit. 2013-03-21]. s. 7. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument117476.html>

Pomocí tabulky 2.4, kterou taktéž zveřejnilo Ministerstvo průmyslu a obchodu v souvislosti s Koncepcí rozvoje malého a středního podnikání pro období 2007 – 2013, jsou přehledně uvedeny slabé a silné stránky, příležitosti a ohrožení konkurenceschopnosti malých a středních podniků v ČR.

Tabulka 2.4 - Konkurenceschopnost malých a středních podniků v ČR

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> - Obecné výhody MSP (pružnost reakce na vývoj na trhu, znalost lokálních trhů). - Přizpůsobivost pracovní síly. - Vysoká motivace k výkonu u vlastníků firem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Omezený rozsah zkušeností a znalostí managementu, zejména v oblasti řízení a marketingu. - Nedostatečná kapitálová vybavenost, zejména malých a drobných podnikatelů a samostatně podnikajících fyzických osob. - Zastaralé technické vybavení části podniků, technologická zaostalost. - Nedostatek volných finančních prostředků podnikatelů k ochraně intelektuálního vlastnictví a průmyslových práv. - Málo vlastních značek, absence tradice firemní značky u podniků střední velikosti. - Zaostávání v oblasti designu. - Nedostatečná orientace v možnostech podpory pro MSP. - Vysoká energetická náročnost výroby. - Převaha výroby s malou přidanou hodnotou. - Nízká produktivita práce oproti průměru EU. - Nedostatečný důraz na rozvoj lidských zdrojů.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> - Pronikání na nové části jednotného evropského trhu. - Rozvoj obchodu se státy východní Evropy a Asie, navázání na tradice dodávek investičního i spotřebního zboží na perspektivní trhy. - Zvýšení spolupráce firem v oblastech společného zájmu v rámci nákupních, odbytových a kooperačních sítí a klastrů. - Zavádění a využívání společných značek. - Širší využívání podpůrných programů, zejména s využitím prostředků EU. - Rozvoj výzkumu a vývoje ve prospěch MSP. - Spolupráce MSP s VŠ a výzkumnými pracovišti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná podpora investičních aktivit MSP v porovnání s investičními pobídkami určenými pro realizaci velkých rozvojových projektů, zpravidla zahraničních firem. - Nedostatek pracovních sil vyučených v technických a řemeslných oborech. - Konkurence velkých firem. - Odchod vysoce kvalifikovaných pracovníků do zahraničí. - Pokračování v technickém a technologickém zaostávání podniků.

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR³⁸

³⁸ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007-2013*, [online] [cit. 2013-03-21]. s. 9. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument17476.html>

3 Podpora podnikání malých a středních podniků v EU

Podpora podnikání je naprosto nezbytná činnost pro zlepšení výkonu ekonomik, pro atraktivitu regionů pro investory nebo pro zvýšení výrobních kapacit jednotlivých regionů. Podpora podnikání je také pomoc pro ještě stále zaostávající regiony. Podpora nových podniků, hlavně pak podpora malých a středních podniků, je hlavním nástrojem politiky hospodářské a sociální soudržnosti.

Každým rokem vznikne v Evropské unii okolo 1,2 milionu nových podniků, což odpovídá asi 10 % z celkového počtu společností. V prvních pěti letech po založení podniku pouze polovina přežívá, zbytek svou činnost ukončí. Na území Evropské unie vznikají obrovské rozdíly. V zemích jako Itálie, Spojené království nebo ve Španělsku vzniká průměrně dvakrát více společností než v celé EU³⁹.

Jak už bylo zmíněno v předešlé kapitole, malé a střední podniky představují obrovský podíl všech společností na území Evropské unie, a to 99%, dále zajišťují až dvě třetiny pracovních míst v soukromém sektoru Evropské unie. Problémem ale často bývá špatná dostupnost kapitálu, neznalost know-how a zpravidla i zkušeností. Nástroje politiky soudržnosti EU, s cílem vyřešení těchto problémů, mohou být realizovány dvěma způsoby. Přímá opatření - jsou například přímé investice, mezi nepřímá opatření patří - organizace školení, tvorba inovativního prostředí, zajištění finančních služeb, nové technologie, vytváření nových kontaktů, aj.

Česká republika rokem 2007 vstoupila do druhého programového období a má nárok, stejně jako ostatní členské státy, na čerpání prostředků z evropských fondů pro financování politiky hospodářské a sociální soudržnosti v letech 2007-2013. První programové období proběhlo zkráceně v letech 2004-2006⁴⁰.

V období 2007 – 2013 existují programy zaměřující se na dvě oblasti podpory:

- **Zakládání a rozvoj malých a středních podniků.** Hlavním úkolem je podpora soukromého podnikání, dostupnost financí, výzkum a inovace, transfer technologií, možnost přístupu k informačním a komunikačním technologiím nebo výroba šetrná k životnímu prostředí. Na tuto oblast podpory malých a středních podniků bylo

³⁹ EVROPSKÁ KOMISE. EK: *Regionální politika- Podpora podnikání* [online] [cit. 2013-03-19].. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/activity/business/index_cs.cfm

⁴⁰ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

vymezeno cca 27 miliard EUR, což odpovídá 7,9 % veškerých přidělených prostředků.

- **Další podpora velkých i malých podniků**, zahrnující produktivní investice a poskytování služeb podpory podnikům. Finanční prostředky této oblasti podpory jsou stanoveny o velikosti 28 miliard EUR (8,1 % veškerých přidělených prostředků)⁴¹.

Dělení podpor podnikání na nepřímou a přímou podporu je nejčastější způsob dělení, dále se dá díky území, na které je podpora cílena, diferencovat na obecní, krajskou, národní nebo unijní podporu⁴². U přímých podpor často dochází k diskusím, zda-li jejich umístění či velikost je správná, zatímco u nepřímých podpor podnikání se stát snaží o maximalizaci efektivnosti a funkčnosti podnikatelského prostředí pomocí zjednodušené administrativy, úprav v legislativě, větší počet poradenských center nebo pomoci na internetu, daňový systém či obecná podpora konkurenceschopnosti apod. K přímým podporám patří poskytnutí finančních prostředků. Zde se nejvýrazněji angažuje Evropská unie, ale také stát, okresy až po úroveň municipalit⁴³.

3.1 Nepřímá podpora

Nepřímá podpora má snahu o zlepšení podnikatelského prostředí formou zjednodušení administrativních postupů při zahájení podnikání i při jeho průběhu. Popřípadě tvorba průmyslových zón a zlepšování informačních služeb pro podnikatele. Tato nepřímá podpora může být formou zjednodušení administrativy v oblasti daní a účetnictví, s tím spojené snižování daní z příjmu právnických osob, rozvoj kvalifikací na trhu práce nebo zapojení malých a středních podniků do partnerství veřejného i soukromého sektoru, také legislativní změny v podobě vytváření nových zákonů⁴⁴.

Konkrétně mezi tento typ podpory náleží například vytváření institucí, které svou činností zjednoduší podnikání subjektům, případně zprostředkují jejich kontrolu a ochranu (Nejvyšší kontrolní úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže). Dále také procedurální změny, které

⁴¹ EVROPSKÁ KOMISE. EK: *Regionální politika- Podpora podnikání* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/activity/business/index_cs.cfm

⁴² MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 524 s. ISBN 80-247-0906-6.

⁴³ BUREŠ, Jan. *Podpora malého a středního podnikání*. Brno 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita – Veřejná správa, Právnická fakulta, Katedra finančního práva a národního hospodářství

⁴⁴ RYLKOVÁ, Žaneta. *Analýza a hodnocení faktorů vedoucích k efektu inovace*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karvině, 2011, 138 s. ISBN 978-80-7248-701-1.

obsahují pravidla a postupy nejen pro podniky, ale také pro stát. Například povinnost zveřejnění uzavřených smluv veřejné správy na internetu, také organizace většího počtu otevřených soutěží a elektronických aukcí – větší počet zakázek. Eliminace situací, při kterých jsou zakázky rozdělovány na menší celky; reforma malých zakázek. Stát by měl do soutěže o veřejné prostředky připustit pouze ty subjekty, které pracují v mezích zákona a nikterak ho neporušují, ostatní by měly být ze soutěže vyloučeny. Tento seznam firem porušující pravidla by se nazýval černá listina. Cílem je čištění trhu, ochrana veřejných financí a větší průhlednost veřejných zakázek. Dále realizace arbitrážního řízení - zavedení jasných pravidel vlády pro uzavírání rozhodčích doložek; revize a zveřejnění všech dosavadních. Také zabezpečení bezpečnosti pro oznamovatele korupcí a oprávněná kontrola využití fondů EU – existence specialistů na každý operační program⁴⁵.

3.2 Přímá podpora

Pro přímou podporu je typické poskytování finančních prostředků, nebo-li dotací, půjček aj. Také zde existuje dělení na evropskou, národní a krajskou podporu. V letech 2007 až 2013 Evropská unie poskytuje finanční podporu ve formě dotací v rámci třech hlavních cílů, a to cíl Konvergence, cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a cíl Evropská územní spolupráce a dílčích operačních programů⁴⁶.

Prioritní cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti

V současné době existují tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti:

1. Cíl Konvergence

Jako jediný cíl je financován pomocí všech tří fondů: Evropského fondu regionálního rozvoje, Evropského sociálního fondu i Fondu soudržnosti. Tento cíl je zřízen pro ekonomické sblížení nejzaostalejších regionů zemí Evropské unie. Taktéž důležitým tématem je zlepšování podmínek na pracovním trhu, zvyšování možností a příležitostí pomocí investic do lidských zdrojů, na podporu výzkumu a vývoje, vývoje inovací či ochranu životního prostředí. Všechna opatření, která jsou financována pomocí fondů, najdeme vypsána na stránkách Evropské komise a jsou to: výzkum a technologický rozvoj, inovace a podnikání, informační společnost, životní prostředí, prevence rizik, cestovní ruch, kultura,

⁴⁵ BUREŠ, Jan. *Podpora malého a středního podnikání*. Brno 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita – Veřejná správa, Právnická fakulta, Katedra finančního práva a národního hospodářství

⁴⁶ BUSINESSINFO: *Regionální politika Evropské unie, Cíle regionální politiky* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-politika-evropske-unie-3614.html>

doprava, energetika, vzdělání, zdraví. Cíl konvergence je hodně spjat s členskými zeměmi, které přistoupily k Společenství v roce 2004, snažící se o zmírnění rozdílů ve vývoji⁴⁷. Pro cíl konvergence je přiděleno 81,54 % z rozpočtu (viz tabulka 3.1).

2. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Druhý cíl hospodářské a sociální soudržnosti, financován z Evropského fondu regionálního rozvoje a z Evropského sociálního fondu. Tímto fondem jsou financovány regiony, které nespádají pod první cíl Konvergence. Zaměření tohoto cíle se týká rozvoje trhu práce a sociálního začleňování občanů, celkové zvýšení atraktivity a konkurenceschopnosti regionů, ale také podpora hospodářských a sociálních změn, podpora inovací, podpora zvyšování znalostí a podnikavosti, či ochrana životního prostředí a prevence rizik. Tomuto cíli náleží 15,95 % z rozpočtu⁴⁸.

3. Cíl Evropská územní spolupráce

Operační programy (dále OP) jsou zde tři, a to: OP Mezinárodní, Nadnárodní a Přeshraniční spolupráce. Poslední cíl je financován prostřednictvím Evropského fondu regionálního rozvoje a zaměřuje se na tři oblasti. První se orientuje na přeshraniční spolupráci, zaměřující se na hospodářskou, kulturní a komunální spolupráci, rozvoj cestovního ruchu, zlepšení situace v oblasti vzdělání, sociální integrace nebo dopravní dostupnosti a životního prostředí. Navazování a rozvoj nadnárodní spolupráce je další oblast, rozdělena do zón, kdy Česká republika patří do skupiny s Rakouskem, Polskem, Maďarskem, Slovenskem, částí Německa, částí Itálie a částí Ukrajiny. Zde je úkolem spolupráce institucí v oblastech inovací, dopravy, životního prostředí a snaha o větší atraktivitu měst. Poslední oblastí je mezinárodní spolupráce, kde hlavními tématy jsou inovace, znalostní ekonomika, ochrana před rizikem a životní prostředí⁴⁹.

Krom zmíněných tří oblastí existují další dva síťové programy s názvy ESPON 2013 a INTERACT II⁵⁰.

⁴⁷ VEBER, Jaromír a Jitka Šrpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

⁴⁸ EVROPSKÁ KOMISE: Podniky a průmysl, *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online] [cit. 2013-04-25]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=5778&lang=cs

⁴⁹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Portál odboru strukturálních fondů Ministerstva vnitra ČR, Evropská územní spolupráce* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.osf-mvcr.cz/slovník/evropska-uzemni-spoluprace>

⁵⁰ RYLKOVÁ, Žaneta. *Analýza a hodnocení faktorů vedoucích k efektu inovace*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2011, 138 s. ISBN 978-80-7248-701-1.

Tabulka 3.1 - Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky HSS v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU27		Fondy pro ČR	
Konvergence	251,16 mld. EURO	81,54%	25,89 mld. EURO	96,98%
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13 mld. EURO	15,95%	415,99 mil. EURO	1,56%
Evropská územní spolupráce	7,75 mld. EURO	2,52%	389,05 mil. EURO	1,46%
Celkem	308,04 mld. EURO	100%	26,69 mld. EURO	100%

zdroj: BUSINESSINFO⁵¹, vlastní tvorba

Existují další operační programy mimo výše zmíněné hlavní cíle, a to OP technická pomoc, Komunitární programy, Program rozvoje venkova a Finanční mechanismus EHP a Norska.

3.2.1 Programy podpory podnikání pro malé a střední podniky z EU

Programy Evropské unie pro podporu podnikání malých a středních podniků vydala v roce 2008 Evropská komise. Rozděluje tyto programy do čtyř kategorií, první z nich se specializuje na tématické možnosti financování, například věda a výzkum, kultura či životní prostředí. Dále strukturální fondy, o kterých je zmiňováno v následující kapitole a tvoří významný přísun finančních prostředků do daných regionů. Finanční nástroje jsou další kategorií, obsahující Rámcový program zaměřený na konkurenceschopnost a inovaci (CIP), vlastní investice Evropského investičního fondu, popřípadě půjčky od Evropské investiční banky. Všechny tyto systémy nejsou realizovány přímým financováním, ale pomocí prostředníka. V navazující kapitole bude popsána činnost Evropské investiční banky a iniciativy JEREMIE. Poslední z programů podpory je Podpora mezinárodního působení malých a středních podniků, která bývá často nepřímá. Sestává obecně z pomoci středně velkým organizacím nebo veřejným orgánům v oblasti internacionalizace, a to za účelem pomoci MSP s přístupem na trhy ležící mimo EU. Podpora je tvořena programy jako AL -

⁵¹ BUSINESSINFO: *Regionální politika Evropské unie, Cíle regionální politiky* [online]. [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-politika-evropske-unie-3614.html>

Invest IV, program Brána do EU, program průmyslové spolupráce EU – Japonsko a příprava řídicích pracovníků: Japonsko – Korea. Dále Nástroj předvstupní pomoci, který popíši níže.⁵²

- **Příležitost financování - Životní prostředí, energie a doprava**

LIFE+

Prostředky určené pro malé a střední podniky, o velikosti přibližně 2,1 mld. EUR pro období 2007-2013, spravuje Evropská komise a národní agentury. Tento komunitární program⁵³ je rozdělen do tří kategorií: Příroda a biologická rozmanitost, Politika a správa životního prostředí a Informace a komunikace.

Rámcový program zaměřený na konkurenceschopnost a inovaci (CIP)

Rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace je programem zaměřeným na podporu inovací v oblastech ekologie, podnikání, informační a komunikační technologií a energetiky. CIP je tvořen třemi specifickými programy – Program podnikání a inovace (EIP), Informační a komunikační technologie (ICT – PSP) a Evropský program inteligentní energie (IEE). Zaveden je Rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady. Jedná se o komunitární program, administrativní stránka je zajišťována Evropskou komisí. Na období 2007-2013 byl vyčleněn rozpočet o velikosti 3,622 mld. EUR, z čehož je 60 % prostředků určeno MSP⁵⁴.

- **Příležitost financování – Inovace a výzkum**

Sedmý rámcový program věda a výzkum

Komunitární program sedmý rámcový program zaměřený na vědu a výzkum je hlavním nástrojem ES pro přímou podporu mezinárodní spolupráce ve výzkumu; mobilita výzkumníků, výzkum realizovaný malými a středními podniky, hraniční výzkum apod. Pomocí fondů a dotací se snaží posílit konkurenceschopnost Evropy a tím se i přiblížit k cílům Lisabonské strategie. Pro malé a střední podniky existují programy „Kooperace“, na

⁵² EVROPSKÁ KOMISE, *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online] [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=7266

⁵³ Komunitární program je finanční nástroj Evropské unie, financován ze strukturálních fondů EU. Úkolem je úspěšná mezinárodní spolupráce subjektů z jednotlivých zemí EU ve specifických oblastech přímo souvisejících s evropskými politikami.

⁵⁴ EUROSOP: *Fondy EU, Komunitární programy: Konkurenceschopnost a inovace* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <https://www.eurosop.cz/9081/sekce/konkurenceschopnost-a-inovace/>

který je vyčleněno 32,3 mld. EUR, „Myšlenky“ s rozpočtem 7,5 mld. EUR, „Lidé“ s prostředky 4,7 mld. EUR a „Kapacity“ se 4 mld. EUR⁵⁵.

- **Příležitost financování – Vzdělání a odborná příprava**

Celoživotní vzdělání

Integrovaný akční program pro celoživotní vzdělání se v období 2007 až 2013 skládá z následujících programů, a to Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtving, Jean Monet a Průřezový program⁵⁶. Z těchto programů je právě program Leonardo da Vinci, který se největší částí týká přímo podniků pomocí podpory znalostí, schopností a dovedností, které jsou potřebné pro úspěšnou integraci do procesu zaměstnání.

- **Příležitost financování – Kultura a média**

Culture 2007 – 2013 a Media 2007 - 2013

Program Culture 2007 – 2013 je poskytovatelem grantů pro kulturní projekty ve všech kulturních a umělecky významných oblastech. Cílem je vyzdvihnout evropské kultury a rozmanitosti a kulturního dědictví i na základě přeshraniční spolupráce. Rozpočet je uváděn 400 mil. EUR pro program Culture 2007 – 2013 a pro program Media 2007 – 2013 o velikosti 755 mil. EUR. Media byl založen pro přípravu mediálních profesionálů, vývoj produkčních projektů a společností; distribucí a propagací kinematografických prací a audiovizuálních děl a podporou kinematografických festivalů. Poskytuje granty pro MSP, které jsou v těchto oblastech aktivní⁵⁷.

- **Nástroj předvstupní pomoci (NPP)**

Tento nástroj od roku 2007 nahrazuje řadu jiných nástrojů pro kandidátské země (SAPART, ISPA, PHARE aj). Je složen z pěti složek: pomoc při transformaci a budování institucí, přeshraniční spolupráce, regionální rozvoj, rozvoj lidských zdrojů a venkova. Pomoc je realizována skrze Evropskou komisi, která usnadňuje zemím přístup k půjčkám, leasingu a kapitálu na základě spolupráce s mezinárodními institucemi (EIB a EBRD)⁵⁸.

⁵⁵ PŘÍVRATSKÁ, Ivana. *Podpora malého a středního podnikání v České republice*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko – správní.

⁵⁶ EUROSOP: *Fondy EU, Komunitární programy, Celoživotní vzdělávání* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9083/sekce/celozivotni-vzdelavani/>

⁵⁷ PŘÍVRATSKÁ, Ivana. *Podpora malého a středního podnikání v České republice*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko – správní.

⁵⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online] [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/caf/_getdocument.cfm?doc_id=7266

3.2.2 Fondy Evropské unie

Realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie v letech 2007-2013 je uskutečňována pomocí tří fondů. První je fond soudržnosti, neboli kohezní fond a dva strukturální fondy - Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropský sociální fond (ESF)⁵⁹. Strukturální fondy existují pro eliminování rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů a pro podporu hospodářské a sociální soudržnosti v rámci Evropské unie. Tato pomoc malým a středním podnikům se spolufinancováním jejich investic je realizovaná pouze v méně rozvinutých regionech (neboli „konvergenční“ regiony). V ostatních regionech je pomoc pro MSP v podobě přípravy k podnikání, podpůrných služeb, podnikatelských inkubátorech, tvorba partnerství atd.⁶⁰.

▪ Fond soudržnosti (Kohezní fond)

Fond soudržnosti, jako jediný z výše zmíněných fondů, je určen členskými státy, jejichž HDP na obyvatele nedosahují 90% průměrného HDP na obyvatele zemí Evropské unie. Byl zřízen v roce 1993 Maastrichtskou smlouvou a v současnosti poskytuje podporu všem 12 nejnovějším členským státům, dále Řecku, Portugalsku a Španělsku. Fond spolufinancuje velké infrastrukturní projekty v oblasti ochrany životního prostředí a transevropských dopravních sítí, zejména prioritní projekty se společným zájmem jako jsou dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy, městská doprava při dodržování zásad udržitelného rozvoje. Pomoc z fondu se dále poskytuje na pomoc při zajištění rozpočtové stability států, kterou si žádá hospodářská a měnová unie, ovšem bez omezování jiných rozsáhlých investic⁶¹.

▪ Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)

Evropský fond pro regionální rozvoj je jeden ze strukturálních fondů, který má za úkol snižovat rozdíly v regionech v rámci Evropské unie a je nejrozsáhlejším fondem pro podporu MSP, které podporuje prostřednictvím investičních projektů v celé řadě oblastí. Snaží se o zakládání malých a středních podniků a posílení jejich konkurenceschopnosti. Zahrnuje

⁵⁹ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 524 s. ISBN 80-247-0906-6.

⁶⁰ EVROPSKÁ KOMISE: Podniky a průmysl, *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online] [cit. 2013-04-25]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=5778&lang=cs

⁶¹ EUROSOP: *Fondy EU, Fond soudržnosti* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8631/sekce/fond-soudrznosti/>

aktivity v rámci podnikání, inovace a konkurenceschopnosti MSP, zlepšení regionálního prostředí pro MSP, posilování spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech a společně se Sociálním fondem se podílí na investicích do lidských zdrojů⁶².

Dále se fond zaměřuje i na rozdílné úrovně rozvoje venkovských a městských oblastí, upadající průmyslové oblasti, případně na oblasti znevýhodněné geograficky nebo přírodně, podpora je rovněž určena pro zvýšení cestovního ruchu, na rekonstrukci kulturních památek nebo materiální vybavení škol. Avšak nejvíce financí z EFRR je určeno na zlepšení infrastruktury, současné projekty jsou zaměřeny na budování čistíček odpadních vod či instalace obnovitelných zdrojů energie. Mezi další podporované projekty patří např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, úpravy koryt řek, podpora inovačního potenciálu podnikatelů či podpora začínajícím podnikatelům⁶³.

▪ **Evropský sociální fond (ESF)**

Tento fond podporuje především neinvestiční projekty. Pomocí fondu se financují projekty pro zvyšování zaměstnanosti a celkového počtu pracovních míst i jejich kvality, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, podpora začínajícím OSVČ či rozvoj institucí služeb zaměstnanosti. Snaha o zapojení i znevýhodněných osob do pracovního procesu a také potřeba snižovat regionální rozdíly v zaměstnanosti jak na státní úrovni, tak i regionální a místní⁶⁴.

3.2.3 Finanční nástroje EU

Krom výše zmíněných strukturálních fondů a Kohezního fondu existují i další nástroje Evropské unie v rámci podpory podnikání. Popsány budou dva z těchto nástrojů EU, a to Evropská investiční banka a Iniciativa JEREMIE.

• **Evropská investiční banka (EIB)**

Evropská investiční banka, založena v roce 1958 na základě Římských smluv, jako finanční instituce Evropského hospodářského společenství. Má formu akciové společnosti, tudíž jednotlivé členské státy působí jako akcionáři. Hlavní sídlo banky je umístěno

⁶² EVROPSKÁ KOMISE: Podniky a průmysl, *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online][cit.2013-04-25]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=5778&lang=cs

⁶³ EUROSOP: *Fondy EU, Strukturální fondy* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z:

<https://www.euroskop.cz/8639/sekce/typy-strukturalnich-fondu/>

⁶⁴ VEBER, Jaromír a Jitka Šrpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

v Lucemburku. Účel vytvoření byl v poskytování dlouhodobých úvěrů především v oblastech jako průmysl, energetika, infrastruktura, telekomunikace, či ochrana životního prostředí. Projekty jsou zpravidla velice finančně náročné, pravidlem je rozpočet přesahující 25 miliónů Eur, na který Evropská investiční banka zapůjčí finanční prostředky až do výše 50% celkových nákladů na projekt⁶⁵.

- **Iniciativa JEREMIE**

Jeremie je zkratka začínajících písmen slov Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, překládáno jako Společné evropské zdroje pro nejmenší až střední podniky. Tato iniciativa vznikla na popud Evropské komise, Evropské investiční banky a Evropského investičního fondu. Cílem je umožnit přístup malých a středních podniků k finančním zdrojům pomocí strukturálních fondů. Existují hlavní nástroje děleny do tří skupin: poradenství a technická pomoc, akciový a rizikový kapitál a záruky za půjčky poskytované malým a středním podnikům. Všechny tyto zmíněné nástroje podporují budování nových podniků či renovaci stávajících, financování výzkumu a vývoje, přenos technologií, inovací, stejně tak podpora nových technologií ve výrobě, či snaha o produktivní investice, vytvářející a udržující pracovní místa. Jeremie funguje pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj, který poskytuje příspěvky do fondů, v podobě vlastního kapitálu, půjček nebo záruk. Výnosy z takto vytvořených investic jsou investovány zpět do podniků. Tato situace se může opakovat, čímž dochází k opakovanému využití veřejných financí⁶⁶.

3.3 Program SOLVIT

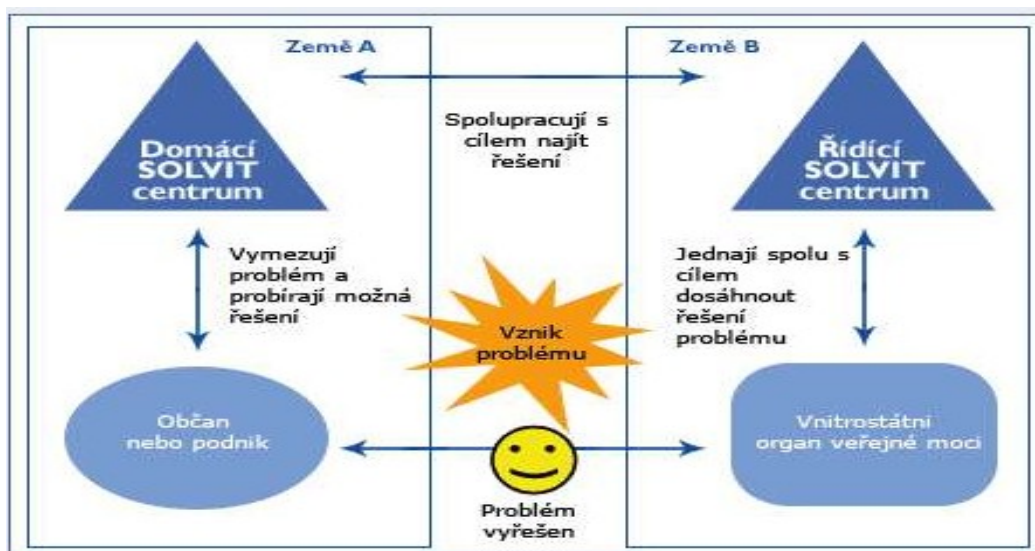
SOLVIT je forma evropské pomoci, která funguje pomocí on-line sítě, poskytující rychlou a praktickou pomoc podnikatelům s problémy při podnikání v zahraničí díky nesprávného používání tržních pravidel Evropské unie ze strany orgánů veřejné správy, například porušení jeho práva volného pohybu osob, zboží a služeb. SOLVIT centra existují ve všech členských státech EU, včetně Lichtenštejnska, Islandu a Norska, která tento problém se stížnostmi občanů a podniků řeší. Program funguje v rámci státní správy jednotlivé členské země, všechny služby jsou bezplatné a řešení problémů jsou poměrně rychlé, ve lhůtě do

⁶⁵ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

⁶⁶ EVROPSKÁ KOMISE, EK: *Regionální politika, Fondy, Zvláštní nástroje podpory, Jeremie* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_cs.cfm#3

deseti týdnů⁶⁷. Program SOLVIT nefunguje jako informační síť nebo právní poradenství a nezabývá se konflikty mezi jednotlivými podniky, taktéž ne mezi spotřebiteli a podniky, ani stížnostmi na orgány Evropské unie⁶⁸. Následující obrázek 3.1 znázorňuje schéma fungování programu SOLVIT.

Obrázek 3.1 - Schéma fungování SOLVIT



Zdroj: SOLVIT⁶⁹

Statistiky dokazují, že úspěšnost programu SOLVIT ve vyřešení případů je 78 %. Oblasti působení programu SOLVIT a jejich poměr znázorňuje následující graf 3.1. Oblastí spadají do oblastí daní, zaměstnaneckých práv, odborných kvalifikací, přístupu výrobků na trh, sociálního zabezpečení, registraci motorových vozidel, přístupu služeb na trh, povolení k pobytu a jiné⁷⁰.

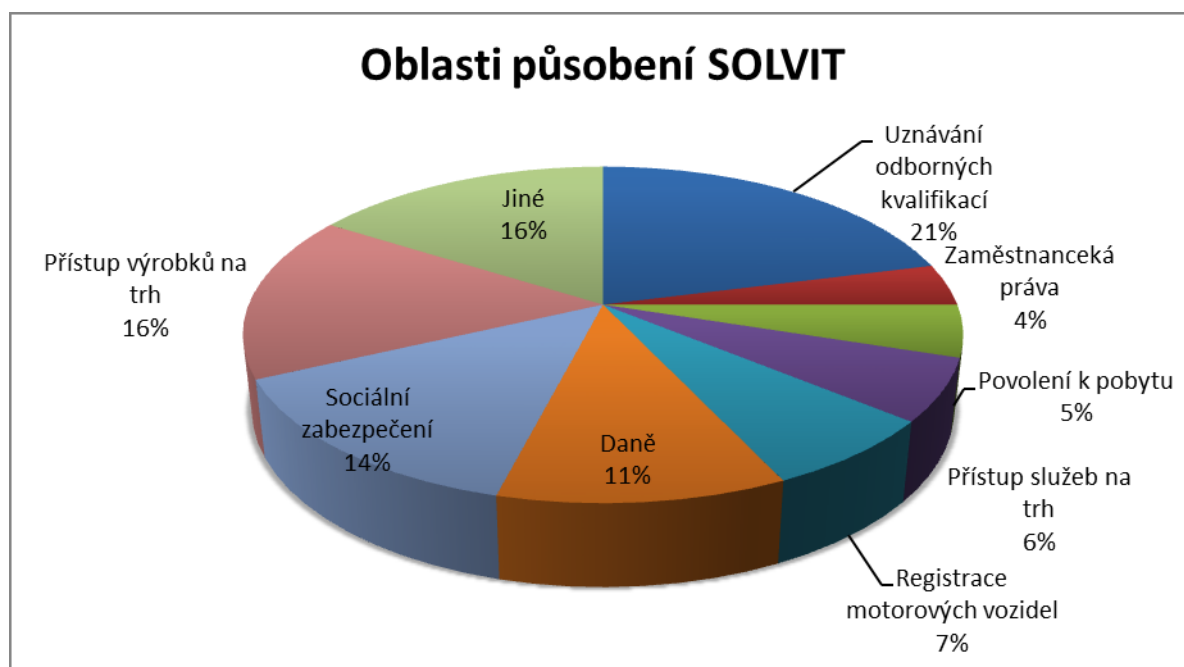
⁶⁷ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ: SOLVIT – efektivní systém pro mimosoudní řešení sporů [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/8802>

⁶⁸ EVROPSKÁ KOMISE: *program SOLVIT* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/solvit/site/index_cs.htm.

⁶⁹ EVROPSKÁ KOMISE: *program SOLVIT* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/solvit/site/index_cs.htm.

⁷⁰ PŘÍVRATSKÁ, Ivana. *Podpora malého a středního podnikání v České republice*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko – správní.

Graf 3.1 - Oblasti působení programu SOLVIT



Zdroj: PŘÍVRATSKÁ, Ivana. Podpora malého a středního podnikání v České republice⁷¹, vlastní tvorba

3.4 Podpora podnikání v České republice

Datem 1. května 2004 se stala Česká republika členem Evropské unie. Završila tak dlouholeté utužování vztahů s Evropskými společenstvími. Spolu s naší republikou vstoupilo do této integrace dalších devět států: Slovensko, Slovinko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Maďarsko, Polsko a Malta. Vstup do EU s sebou přinesl jak určité výhody, tak i nevýhody. Jako jedna z výhod vstupu do Evropské unie se uvádí větší možnosti v oblasti obchodní spolupráce, šance volného pohybu na trhu, zlepšení ochrany přírody apod. Další z výhod členství jsou samozřejmě možnost zapojit se do programů s finanční podporou z fondů Evropské unie. Mezi nimi jsou nejen fondy pro podporu podnikání, ale také fondy pro zmenšení rozdílu v rozvinutosti jednotlivých regionů. Česká republika tak má příležitost investovat i do nejvíce zaostalých regionů. Další kladný prvek je přijetí některých zákonů, které zlepšily právní kulturu. Záleží však na úhlu pohledu. S novými zákony a rozšířením trhu mohou souviset problémy, například v konkurenceschopnosti pro menší firmy, které nemají

⁷¹ PŘÍVRATSKÁ, Ivana. Podpora malého a středního podnikání v České republice. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko – správní.

dostatečný kapitál k udržení svého postavení na trhu. Další negativní přínos vstupu do EU je například zpřísnění regulací, přidělování kvót v oblasti emisí a potravinářství⁷².

3.4.1 Strukturální fondy v ČR

Tato složka podpory malých a středních podniků v Evropské unii tvoří nejvýznamnější část. V České republice je koordinátorem pro využívání finančních prostředků z těchto fondů Ministerstvo pro místní rozvoj, který má také na starost tvorbu Národního rozvojového plánu, Národního strategického referenčního rámce a dalších dokumentů na období 2007 – 2013.

Pro Českou republiku připravila Evropská unie v programovacím období 2007 – 2013 finanční rámec v celkové výši 26,7 miliard EUR z fondů EU, ke kterým ovšem musí Česká republika pro úspěšné čerpání finančních zdrojů přidat částku v přibližné výši 132,83 miliard EUR z národních zdrojů. Finanční zdroje z Evropské unie dosahují maximální výši 85% celkových způsobilých výdajů.

V současném programovacím období je v České republice využíváno celkem 26 Operačních programů, které jsou rozděleny do tří cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Jsou to již výše zmíněné fondy Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF) a Evropský fond soudržnosti (FS)⁷³.

Cíl Konvergence má snahu urychlit hospodářskou konvergenci méně rozvinutých regionů na úrovni NUTS II. Na cíl Konvergence připadá největší část finančních prostředků. Tato podpora se týká regionů s HDP na obyvatele nižším než 75 % HDP EU, do kterých spadají v České republice všechny regiony, mimo hlavního města Prahy. Je financován ze všech tří fondů: EFRR, ESF a Fondu soudržnosti. V ČR je realizován prostřednictvím osmi tématických operačních programů s prostředky 21,23 mld. EUR a sedmi regionálních operačních programů s rozpočtem o velikosti 4,66 mld. EUR⁷⁴.

Druhý cíl strukturální politiky zvaný Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost posiluje aktivitu a konkurenceschopnost regionů na úrovních NUTS II a NUTS I a pomáhá pracovníkům a podnikům přizpůsobit se hospodářským změnám. Podpora se týká regionů, které přesahují limitní ukazatele pro zařazení do cíle Konvergence a v České republice pod něj spadá hlavní město Praha. Cíl je realizován prostřednictvím dvou operačních programů a je financován z EFRR a ESF, ze kterých je na něj vyčleněno 0,42 mld. EUR. Operační

⁷² ČAPKOVÁ, Ivana. *Podpora podnikání ve vybraných zemích Evropské unie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2009. ISBN 978-80-7043-845-9.

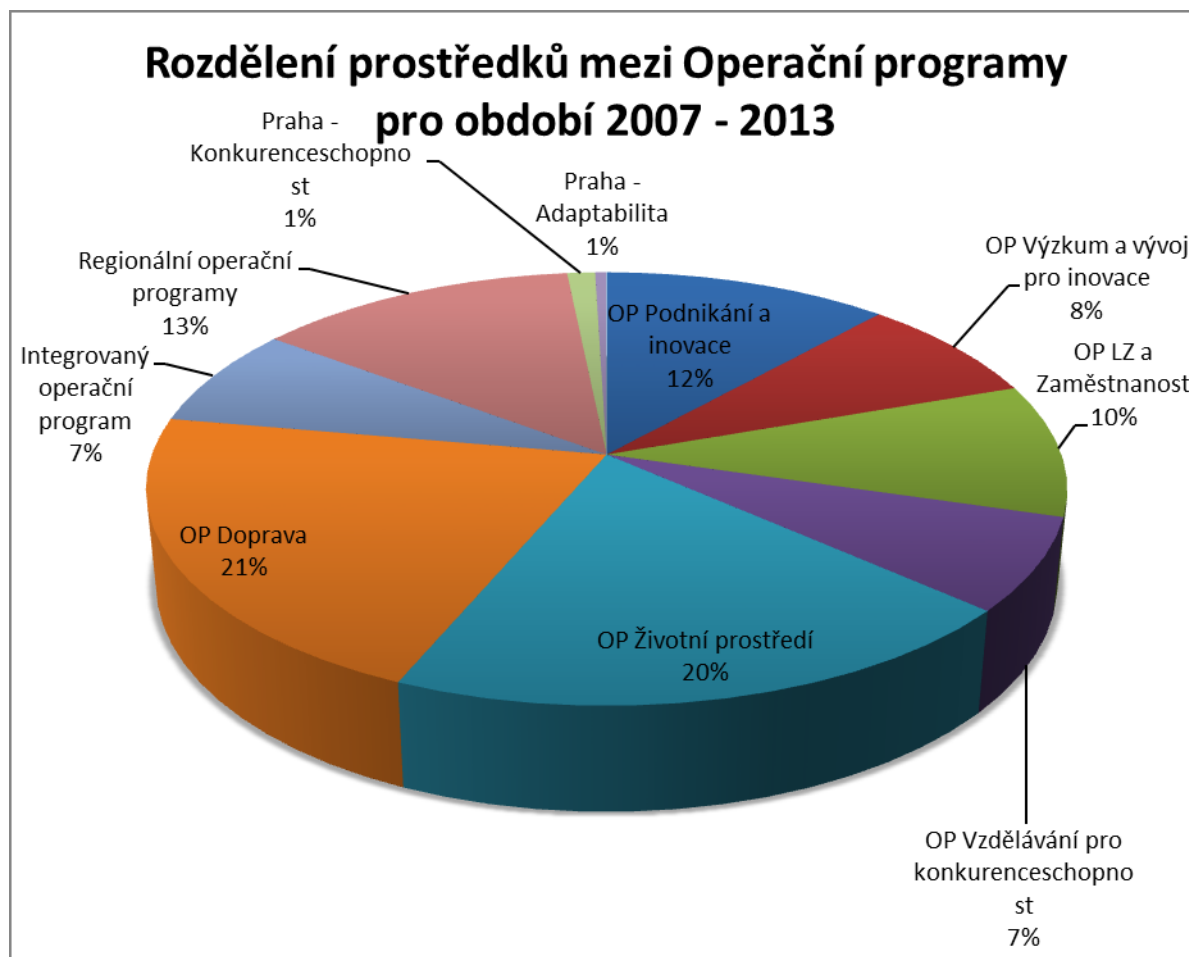
⁷³ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR: *Strukturální fondy, Operační programy 2007 – 2013* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>

⁷⁴ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR: *Strukturální fondy, Operační programy 2007 – 2013* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>

programy v České republice: OP Praha – Adaptabilita a OP Praha – Konkurenceschopnost. Rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé operační programy cíle Konvergence a Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti je znázorněno pomocí grafu 3.2.

Posledním cílem je Evropská územní spolupráce, posilující přeshraniční spolupráci, která obsahuje pět operačních programů (ČR-Bavorsko, ČR- Polsko, ČR- Rakousko, ČR- Sasko, ČR- Slovensko), nadnárodní a mezinárodní spolupráci regionů na úrovni NUTS III. Tento cíl je financován z EFRR a v ČR do něj spadají všechny regiony. Česká republika v rámci tohoto cíle může čerpat podporu o velikosti 0,39 mld. EUR. Pod cíl Evropská územní spolupráce náleží i síťové operační programy ESPON 2013⁷⁵.

Graf 3.2 - Rozdělení prostředků mezi operační programy v ČR pro období 2007 - 2013



Zdroj: BUSINESSINFO⁷⁶, vlastní tvorba

⁷⁵ BUSINESSINFO: *Konečná alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku v období 2007 – 2013* [online] [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/konecna-alokace-zdroju-fondu-eu-2007-13-3601.html>

⁷⁶ BUSINESSINFO: *Konečná alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku v období 2007 – 2013* [online] [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/konecna-alokace-zdroju-fondu-eu-2007-13-3601.html>

3.4.2 Program Start

Program Start podporuje začínající podnikatele na celém území České republiky s výjimkou území Hlavního města Prahy. Zaměřuje se na umožnění realizace projektů osob vstupujících do podnikání poprvé nebo pro osoby vstupující do podnikání po delší časové prodlevě, a to pomocí poskytování bezúročných úvěrů nebo zvýhodněných záruk s finančním příspěvkem k zaručovanému úvěru⁷⁷.

Program Start je jedním z programů z Operačního programu Podnikání a inovace – OPPI. Správcem programu Start je Ministerstvo průmyslu a obchodu a podporu poskytuje Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. Finanční podpora je financována z prostředků záručního fondu nebo úvěrového fondu, tvořeného ze státního rozpočtu, z Evropského fondu pro regionální rozvoj, popřípadě z prostředků Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s. Program je uzákoněn v článku 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání ve znění pozdějších předpisů. Žádosti o poskytnutí podpory přijímají všechny pobočky Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s. Při poskytnutí bezúročného úvěru může jeho výše dosahovat až 0,75 miliónu Kč pro fyzickou nebo právnickou osobu. V případě právnické osoby s více společníky může tato výše úvěru dosahovat až 1,5 miliónu Kč. Velikost podpory dosahuje až 90 % předpokládaných výdajů projektu v regionech s intenzivní podporou a až 70 % předpokládaných výdajů projektu u všech ostatních regionů. Doba splatnosti úvěrů je 7 let, zajištění úvěru je formou směnky. Podnikatelé mohou použít všechny tyto dané finanční prostředky pouze na určené výlohy například: pořízení a rekonstrukce dlouhodobého hmotného majetku, pořízení dlouhodobého nehmotného majetku, pořízení zásob, jak drobného hmotného majetku, tak drobného nehmotného majetku. Daň z přidané hodnoty je brána jako součást příslušného způsobilého výdaje⁷⁸.

3.4.3 Program Trh

Program Trh se zaměřuje, na rozdíl od programu Start, na podnikatele na území hlavního města Prahy. Tento druhý program je financován pomocí Národního programu podpory podnikání. Další odlišnost od programu Start je ve formě podpory, zde již existuje pouze bezúročný úvěr, pro který musí podnikatel splnit dvě podmínky, a to být drobným podnikatelem podle definice MSP a současně být začínajícím podnikatelem. V otázkách výše

⁷⁷ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

⁷⁸ ČESKOMORAVSKÁ ZÁRUČNÍ A ROZVOJOVÁ BANKA, A.S. *Podpora malého a středního podnikání, Program INOSTART* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://www.cmzrb.cz/uploads/soubory/produkty_a_sluzby/program_INOSTART_120910.pdf

podpory jsou programy totožné. Pro fyzickou nebo právnickou osobu dosahuje až 0,75 mil. Kč a 1,5 mil. Kč u právnické osoby s více společníky. Ovšem maximum podpory pouze do výše 70 % předpokládaných způsobilých výdajů na projekt. S dobou splatnosti úvěru až 7 let a formou záruky v podobě směnky. Výdaje, na které mohou být finance použity, jsou totožné s výdaji v programu Start, viz kapitola výše.

Výhody obou programů jsou v bezúročnosti úvěrů, forma zajištění pouze v podobě směnky a poměrně dlouhá doba splatnosti úvěrů⁷⁹.

3.4.4 CEBRE

CEBRE byla vytvořena jako česká podnikatelská reprezentace v Evropské unii Hospodářskou komorou ČR, Svazem průmyslu a dopravy ČR a Konfederací zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR. Úkolem je reprezentace a obhajoba českých podnikatelů před evropskými institucemi přímo v Bruselu. Má podporu Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, a to prostřednictvím agentury Czech Trade⁸⁰. Každých šest až dvanáct měsíců CEBRE mění své prioritní cíle. V druhém pololetí roku 2012 byly prioritní cíle následující: Akt pro jednotný trh, průmyslová politika, zahraniční politika (dohoda o volném obchodu mezi EU a Indií, nové dohody s Japonskem), strukturální fondy, program EU pro inovace a výzkum Horizont 2020 a program EU pro malé a střední podniky COSME⁸¹.

⁷⁹ VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

⁸⁰ Czech Trade je agentura Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, která napomáhá zvyšování exportu a konkurenceschopnosti českých firem na zahraničních trzích.

⁸¹ CEBRE: *Česká podnikatelská reprezentace při EU v Bruselu* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.cebrecz.cz/o-cebre/>.

4 Analýza malého a středního podnikání v EU

Iniciativa Evropské unie zvaná Small Business Act for Europe (SBA), neboli zákon o malých a středních podnicích má za cíl vytvořit příznivé podmínky pro růst a neustálou konkurenceschopnost malých a středních podniků v EU. SBA je založen na dvou principech, které tvoří společný rámec pro vytváření politik, praktická opatření a jejich provádění Evropské unie i jednotlivých členských států. První z těchto principů je založen na rozvoji prostředí příznivého pro podnikání, jehož cílem je usnadnění zakládání MSP zejména ženám a přistěhovalcům a podpora převodu podniků, zejména rodinných MSP. Komise musí podporovat podniky formou prohlubování jejich vzájemných kontaktů a výměnou zkušeností. Členské státy mají povinnost přijmout opatření v oblastech školství, odborného vzdělávání, daní a pomoci podnikatelům. Druhý princip funguje na základě podpory poctivých podnikatelů, kteří chtějí obnovit činnost po úpadku, neboli politika druhé šance⁸².

Tato iniciativa tvoří každým rokem aktualizovaný přehled o vývoji MSP, který má za cíl zlepšit porozumění současných trendů vývoje malých a středních podniků vnitrostátním politikám, které malé a střední podniky ovlivňují. V této kapitole se zaměřím na analýzu vývoje v letech 2005 – 2012.

4.1 MSP jako páteř evropské ekonomiky

Evropská unie od roku 2011 čelí náročným ekonomickým podmínkám díky posílení dluhové krize v Eurozóně, existence takzvané dvojité recese a slabého hospodářského růstu v zemích Eurozóny a to i v těch výkonnějších. I přes tento pokles ekonomik, si malé a střední podniky stále udržují svou pozici jako páteř evropské ekonomiky, tvořící více než 99 % všech podniků, z nichž nejsilnějším počtem podniků jsou firmy s méně než desíti zaměstnanci, a to přibližně z 92,2 %. Druhou největší složkou jsou malé podniky (10 až 49 zaměstnanců), tvořící 6,5 % a dále střední podniky (50 až 249 zaměstnanců) z 1,1 %. V roce 2012 malé a střední podniky vytvářejí přibližně z 67 % zaměstnanost a z 58 % hrubou přidanou hodnotu (HPH) viz tabulka 4.1. Tyto údaje jsou srovnávány v období od roku 2005 do roku 2012. Údaje o vývoji počtu malých a středních podniků, jejich zaměstnanosti a přidané hodnoty malými a středními podniky přehledně znázorňuje graf 4.1 v letech od 2005 do 2012. Malé a střední podniky jsou stále považovány za páteř všech ekonomik, i přes stále existující složitou

⁸² EUROPA, *Přehledy právním předpisů EU, Small Business Act pro evropské MSP* [online] [citace 2013-04-30] Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/et0001_cs.htm

situaci, která představuje možnost vzniku závažných problémů. Například možnost Evropské unie ponořit se znovu do recese – snaha malých a středních podniků v Evropské unii o obnovení předkrizové úrovně přidané hodnoty a zaměstnanosti. Výkon malých a středních podniků se v jednotlivých členských státech značně liší. Podniky v Rakousku, Německu a Maltě již v roce 2011 překročily svou úroveň hrubé přidané hodnoty a zaměstnanosti z roku 2008. Malé a střední podniky v Belgii, Finsku, Francii a Lucembursku nedosáhly v průměru velkého výkonu od roku 2008. V ostatních 20 členských státech se malým a středním podnikům do roku 2013 nepodařilo dosáhnout stejné úrovně hrubé přidané hodnoty a zaměstnanosti jako v předkrizovém období⁸³.

Tabulka 4.1 - Počet podniků, zaměstnanost a hrubá přidaná hodnota dle velikosti podniků v EU27, 2012

	Mikro	Malé	Střední	MSP	Velké	Celkem
Počet podniků						
Počet	19 143 521	1 357 533	226 573	20 727 627	43 654	20 771 281
%	92,2	6,5	1,1	99,8	0,2	100
Zaměstnanost						
Počet	38 395 819	26 771 287	22 310 205	87 477 311	42 318 854	129 796 165
%	29,6	20,6	17,5	67,4	32,6	100
Hrubá přidaná hodnota						
EURO (mil)	1 307 360,7	1 143 935,7	1 136 243,5	3 587 540	2 591 731,5	6 179 271,4
%	21,2	18,5	18,4	58,1	41,9	100

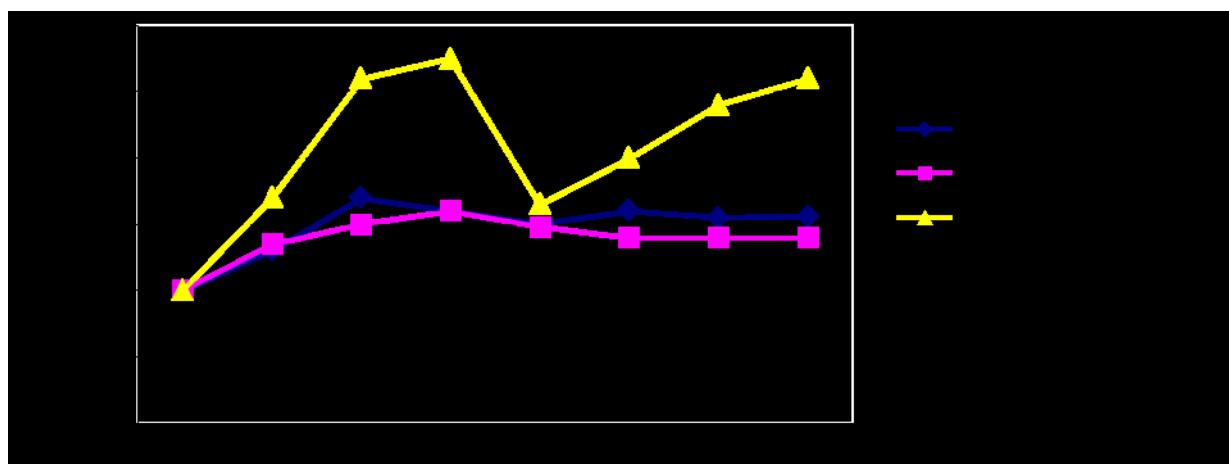
Zdroj: EUROSTAT⁸⁴, vlastní tvorba

Pomocí následujícího grafu 4.1 je ilustrován vývoj třech hlavních ukazatelů MSP všech velikostních skupin v období let 2005 až 2012. HPH se v od roku 2009 jasně zvýšila, po zotavení z recese v letech 2008 a 2009. To bohužel neplatí pro zaměstnanost, kdy se pouze velké podniky těší mírnému zvýšení po krizových letech.

⁸³ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-04] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

⁸⁴ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Graf 4.1 - Počet MSP, zaměstnanost v MSP, přidaná hodnota MSP



Zdroj: EUROSTAT⁸⁵, vlastní zpracování

4.2 MSP v ekonomice Evropské unie

Existuje spousta faktorů pro vysvětlení proč se v několika zemích malé a střední podniky zotavily. První faktor, jako například v německé ekonomice, je silná výroba v oblasti high-tech technologií a služeb založených na znalostech. Jako druhý faktor vyšší produktivity práce je, když sektor vykazuje vyšší míru investic, vyšší exportní ceny. Za třetí je růst skutečné přidané hodnoty v těchto úspěšných zemích způsoben jak růstem zaměstnanosti, tak růstu reálné produktivity. Pokud jde o průmyslovou stránku, většina odvětví zaznamenala oživení růstu hrubé přidané hodnoty malých a středních podniků v EU v kombinaci s klesající nebo stagnující zaměstnaností malých a středních podniků v průmyslových oborech. Jedinými výjimkami jsou služby, obchod a doprava⁸⁶.

Nicméně, ohledně dynamiky MSP v jednotlivých členských státech, se objevují i některé povzbudivé trendy. Navzdory křehkému ekonomickému prostředí, nejnovější odhady naznačují, že situace malých a středních podniků se ve stále větším počtu zemí začala postupně zlepšovat. Sice je stále několik zemí, kde se situace pro malé a střední podniky zhoršila, celkově je naděje pro začátek oživení. Zatímco v roce 2009 zaznamenalo 22 členských států Evropské unie zápornou přidanou hodnotu i pokles zaměstnanosti a pouze

⁸⁵ EUROSTAT, *Národní statistiky členských států* [online] [citace 2013-04-04] Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/special_sbs_topics/small_medium_sized_enterprises_SMEs

⁸⁶ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-04] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Německo vykazovalo pozitivní růst přidané hodnoty i zaměstnanosti, situace v roce 2011 byla více pozitivní, pouze 3 členské státy byly v tak špatné situaci a 13 zemí vykazovalo kladnou přidanou hodnotu i růst zaměstnanosti. V roce 2012 již pouze dva členské státy vykazovaly negativní hodnoty, a to Řecko a Portugalsko. Pro posouzení výkonnosti členských států na základě jejich ročního růstu reálné přidané hodnoty a zaměstnanosti v malých a středních podnicích, byly země rozděleny do následujících čtyř skupin (tabulka 4.2)⁸⁷:

- P-P země s pozitivním růstem reálné přidané hodnoty i zaměstnanosti;
- P-N země s pozitivním růstem reálné přidané hodnoty a negativním růstem zaměstnanosti;
- N-P země s negativním reálným růstem přidané hodnoty a pozitivním růstem zaměstnanosti;
- N-N země s negativním růstem reálné přidané hodnoty i zaměstnanosti.

Tabulka 4.2 - Kategorizace členských států dle reálného růstu přidané hodnoty a zaměstnanosti v letech 2009 a 2012

	2009	2012
P-P	Německo	Rakousko, Belgie, Bulharsko, Kypr, Dánsko, Estonsko, Německo, Maďarsko, Irsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko, Spojené království
P-N	Belgie, Nizozemsko	Česká republika, Finsko, Francie, Italsko, Polsko, Slovensko, Švédsko
N-P	Bulharsko, Spojené království	-
N-N	Rakousko, Kypr, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Litva,	Řecko, Portugalsko

⁸⁷ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

	Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko	
--	---	--

Zdroj: EUROSTAT⁸⁸, vlastní tvorba

Výkonnost členských států, pokud jde o růst přidané hodnoty a růst zaměstnanosti malých a středních podniků, se značně liší. Rakousko, Belgie, Francie, Německo, Lucembursko a Malta jsou nad průměrem Evropské unie v hodnotách obou ukazatelů. Česká republika, Estonsko, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko a Španělsko vykazují hodnoty pod průměrem EU27 pro dva ukazatele.

Je zajímavé, že při analýze výkonu malých a středních podniků v EU15 (bývalé členské státy) a EU12 (nové členské státy), míra růstu v ukazatelích výkonnosti malých a středních podniků (počet podniků, zaměstnanosti, přidané hodnoty) z EU12 překonal státy EU15 před krizí. Nicméně, jejich pád byl také mnohem větší v roce 2009, než zemí EU15. Od roku 2010 obě skupiny členských států sledují podobnou strukturu růstu.

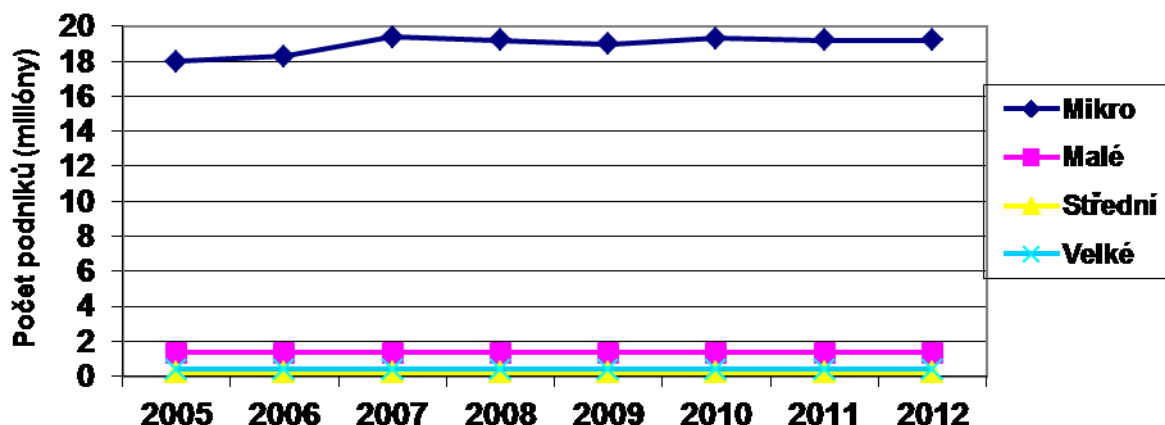
Pokud jde o zaměstnanost, u malých a středních podniků se odhaduje 67,4 % pracovních míst v ne-finanční podnikové ekonomice v roce 2012, téměř totožný s rokem 2011, ale mírný růst z 66,9 % v roce 2010, ačkoli malé a střední podniky v Evropské unii vykazují o něco menší podíl hrubé přidané hodnoty v roce 2011 a 2012 (58,1 %)⁸⁹.

Výkonnost MSP v celé EU se měří pomocí tří hlavních ukazatelů: počet podniků, jejich výstup přes jejich hrubou přidanou hodnotu (HPH) a počet zaměstnanců na jejich výplatní listině. Tito tři ukazatelé poskytují smíšený obraz. Je zřejmé, že MSP byly těžce zasaženy hospodářskou a finanční krizí od roku 2009, s meziročním zhoršením ve všech třech ukazatelích, ale velké podniky dopadly ještě hůře. V roce 2010 se pokles v počtu malých a středních podniků do značné míry zastavil (graf 4.2).

⁸⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-04] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

⁸⁹ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Graf 4.2 - Počet podniků podle velikost, EU27, 2005 - 2012



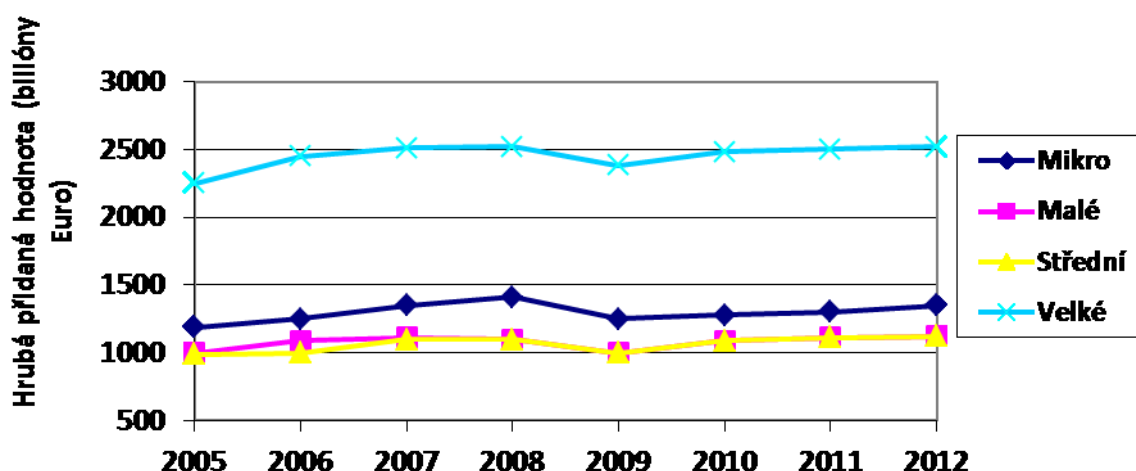
Zdroj: EUROSTAT⁹⁰, vlastní tvorba

Po meziročním zhoršení po zasažení krize nastalo v roce 2010 silné oživení ve velikosti HPH ve všech velikostních kategoriích (graf 4.3). Nicméně zaměstnanost plošně klesá již druhým rokem. V celkovém rozvoji EU se však odhady trendů do konce tohoto roku ukazují poměrně nejisté a křehké. Zatímco odhady pro rok 2011 poukázovaly na oživení s předpokládaným snížením počtu celkových podniků (malé firmy nejméně dotčeny), v roce 2012 se očekával růst celkového počtu podniků i HPH. Mezitím zaměstnanost v mikro a středních podnicích je stagnující až klesající, v malých a velkých podnicích se růst zaměstnanosti předpokládá⁹¹.

⁹⁰ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

⁹¹ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Graf 4.3 - Hrubá přidaná hodnota podle velikosti podniků, EU27, 2005 – 2012, (bilióny EURO)



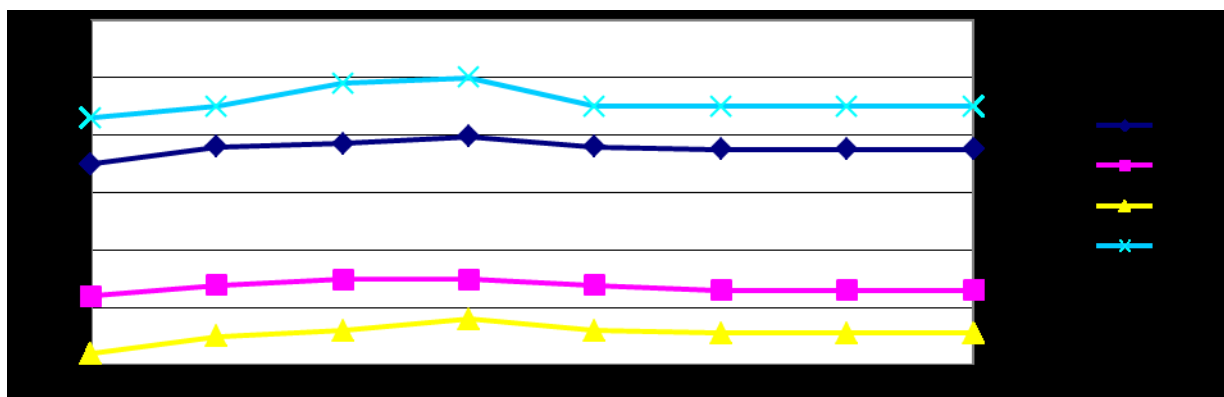
Zdroj: EUROSTAT⁹², vlastní tvorba

V průměru malé a střední podniky v celé EU zaměstnávaly 4,23 lidí v roce 2011, 4,22 lidí v roce 2012, což značí pokračování trvalého poklesu počtu zaměstnanců od 4,34 lidí v roce 2005. Vývoj počtu zaměstnanců od roku 2005 je znázorněn v grafu 4.4. I malé změny v průměrné velikosti podniků mohou znamenat velké dopady na zaměstnanost, dané počtem malých a středních podniků a jejich významem pro hospodářství EU. Velké podniky registrovaly mírný nárůst průměrné velikosti firmy, od 968 zaměstnaných osob v roce 2010 na 973 v roce 2011⁹³.

⁹² EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-07] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

⁹³ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-07] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Graf 4.4 - Zaměstnanci v podnicích podle velikosti, EU27, 2005 – 2012, v miliónech osob

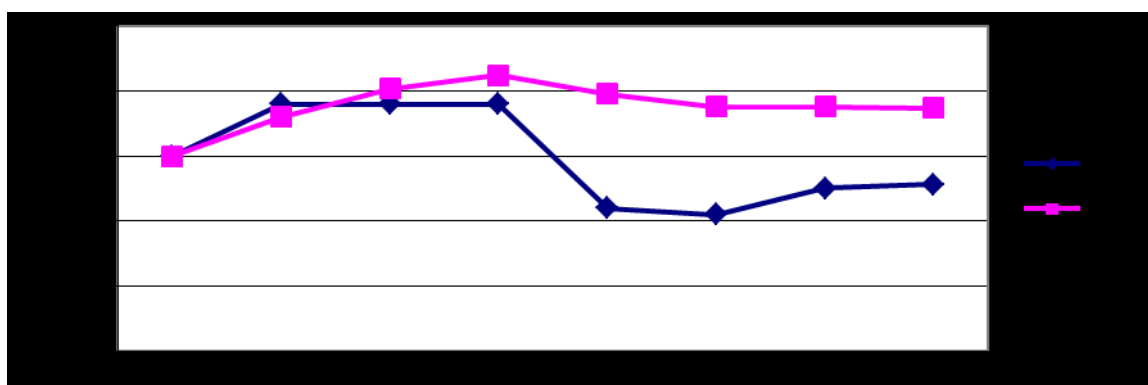


Zdroj: EUROSTAT⁹⁴, vlastní tvorba

4.3 Srovnání MSP v EU a USA

Ve Spojených státech počet malých a středních podniků a pracovních míst v nich prudce poklesl v letech 2008 a 2009, více než jejich protějšky v EU, jak je vidět v grafech 4.5 a 4.6. Malé a střední podniky v USA se ale razantně zotavily v souladu s růstem v podnikatelském sektoru a celého hospodářského růstu v roce 2010, poté v menší míře v roce 2011.

Graf 4.5 - Zaměstnanost v MSP v EU27 a US, 2005 - 2012



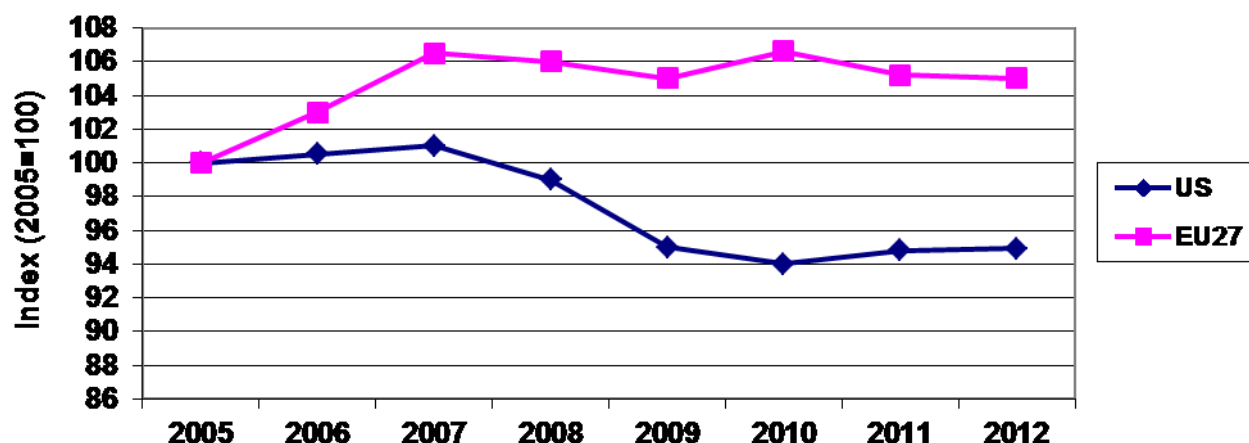
Zdroj: EUROSTAT⁹⁵, vlastní tvorba

⁹⁴ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-07] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

⁹⁵ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

V USA se počet podniků a zaměstnanost snížily ve všech třídách malých a středních podniků v období 2008 - 2010. Nicméně hrubá přidaná hodnota MSP, klesající od roku 2006, vykazovala v roce 2009 známky oživení, a to zejména v rámci výroby, informačních a komunikačních technologií a profesionálních služeb. Růst byl více patrný u malých a středních podniků v roce 2010, kdy všechna odvětví hospodářství vykazovala zvýšení výstupů, s výjimkou stavebnictví. Tento trend vykazují i velké podniky.

Graf 4.6 - Počet MSP v EU27 a US, 2005 - 2012



Zdroj: EUROSTAT⁹⁶, vlastní tvorba

Oživení hrubé přidané hodnoty přišlo v EU27 později než ve Spojených státech. Na rozdíl od USA, první oživení v EU27 bylo silnější mezi většími společnostmi, v souladu se silou růstu zaměstnanosti podle velikosti podniku⁹⁷. Roční změny v exportu zboží a služeb, reálném růstu hrubého domácího produktu a zaměstnanosti v EU27, Eurozóně a USA v období 2008 až 2012 jsou znázorněny v tabulce 4.3.

⁹⁶ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

⁹⁷ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Tabulka 4.3 - Makroekonomické ukazatele pro EU27, Eurozónu a USA (roční růst, v %)

	2008	2009	2010	2011	2012
Export (zboží a služby)					
EU27	1,5	-12,0	10,9	6,3	2,4
Eurozóna	1,0	-12,7	11,2	6,2	2,1
USA	6,1	-9,4	11,3	6,7	4,9
Reálný růst HDP					
EU27	0,3	-4,3	2,0	1,5	0,0
Eurozóna	0,4	-4,3	1,9	1,5	-0,3
USA	-0,4	-3,5	3,0	1,7	2,0
Zaměstnanost					
EU27	0,9	-1,9	-0,5	0,2	-0,2
Eurozóna	0,7	-2,0	-0,6	0,1	-0,5
USA	-0,7	-5,0	-0,6	0,6	1,8

Zdroj: EUROSTAT⁹⁸, vlastní tvorba

4.4 Analýza vývoje malých a středních podniků v ČR

Česká republika ve srovnání s rozvíjejícími se demokratickými zeměmi střední a východní Evropy patří k nejrozvinutějším a poměrně stálým státům. Krizové období přestála Česká republika poměrně dobře. V porovnání se zeměmi s podobným hospodářstvím klesla její HDP pouze mírně, což má za důsledek pouze nevýrazné změny ve velikosti nezaměstnanosti MSP a počtu těchto podniků v porovnání s ostatními evropskými státy.

Trend dominujících mikropodniků je patrný i v České republice. Jejich počet rostl až do roku 2010 a v mnoha oblastech si vedli lépe než ostatní malé a střední podniky. Na rozdíl počet velkých podniků se v České republice od roku 2008 snižuje.

I přes úbytek malých a středních podniků o 3000 během posledních dvou let je Česká republika trvale nad průměrem celkového počtu malých a středních podniků v Evropské unii. Co se týče zaměstnanosti, v letech 2008 až 2010 mírně, ale trvale klesala. Tento trend prolomil až rok 2012, kdy došlo k nárůstu zaměstnanosti o 1,1 % a dostala se na předkrizovou

⁹⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

úroveň. Přidaná hodnota malými a středními podniky v ČR se taktéž trvale pohybuje nad průměrem EU jako celku⁹⁹.

V této kapitole je analýza věnována vývoji malých a středních firem v České republice v letech zatím nejsilnějšího růstu české ekonomiky - léta 2005 - 2008, dále pak krizový rok 2009 a také období výstupu z krize v roce 2010. Data pro roky 2011 a 2012 jsou odhady vypočteny na základě údajů z let 2005 – 2009 převzatých ze strukturální statistiky podnikání (Eurostat). Skupiny jsou sledovány jednotlivě podle obvyklých srovnávacích parametrů; rovina organizační statistiky (počty subjektů), investice, dále i pohled výrobních faktorů (zaměstnanost) a z nich odvozených veličin (mzda, míra investic).

Následující tabulka 4.4 ilustruje základní údaje o malých a středních podnicích v České republice ve srovnání s Evropskou unií. Údaje se vztahují k roku 2011, na základě údajů z let 2005 – 2009 a týkají se "podnikové ekonomiky", která zahrnuje obchod a služby, průmysl a stavebnictví. Nejsou zde zahrnuty údaje z oblastí zemědělství, lesnictví, rybářství a převážně netržních služeb jako vzdělávání a zdraví.

⁹⁹ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

Tabulka 4.4 - Malé a střední podniky "podnikové ekonomiky" v ČR a EU27, odhady pro rok 2011 na základě údajů z let 2005-2009

	Počet podniků			Zaměstnanost			Přidaná hodnota		
	Česká republika		EU27	Česká republika		EU27	Česká republika		EU27
	Počet	Podíl	Podíl	Počet	Podíl	Podíl	Miliardy EUR	Podíl	Podíl
Mikro	889 707	95,4%	92,2%	1 055 675	30,9%	29,6%	16	19,9%	21,2%
Malé	34 591	3,7%	6,5%	659 681	19,3%	20,6%	13	15,7%	18,5%
Střední	6 642	0,7%	1,1%	673 286	19,7%	17,2%	17	20,3%	18,4%
Malé a střední podniky	930 940	99,9%	99,8%	2 388 642	69,9%	67,4%	46	55,9%	58,1%
Velké	1 379	0,1%	0,2%	1 026 940	30,1%	32,6%	36	44,1%	41,9%
Celkem	932 319	100%	100%	3415 582	100%	100%	82	100%	100%

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹⁰⁰, vlastní tvorba

4.4.1 Počty MSP

Množství malých a středních podniků v České republice rostlo zejména v obdobích, kdy se ekonomice příliš nedařilo. Co do počtu se malé a střední podniky po celou sledovanou dobu podílejí drtivou většinou na počtech subjektů podnikajících v České republice; každoročně jejich podíl činil 99,9 %. Velkých firem zaměstnávajících více než 250 osob není v mezích české ekonomiky velký počet. Během posledních let se počet malých a středních firem v roce 2010 v České republice zvýšil o téměř desetinu.

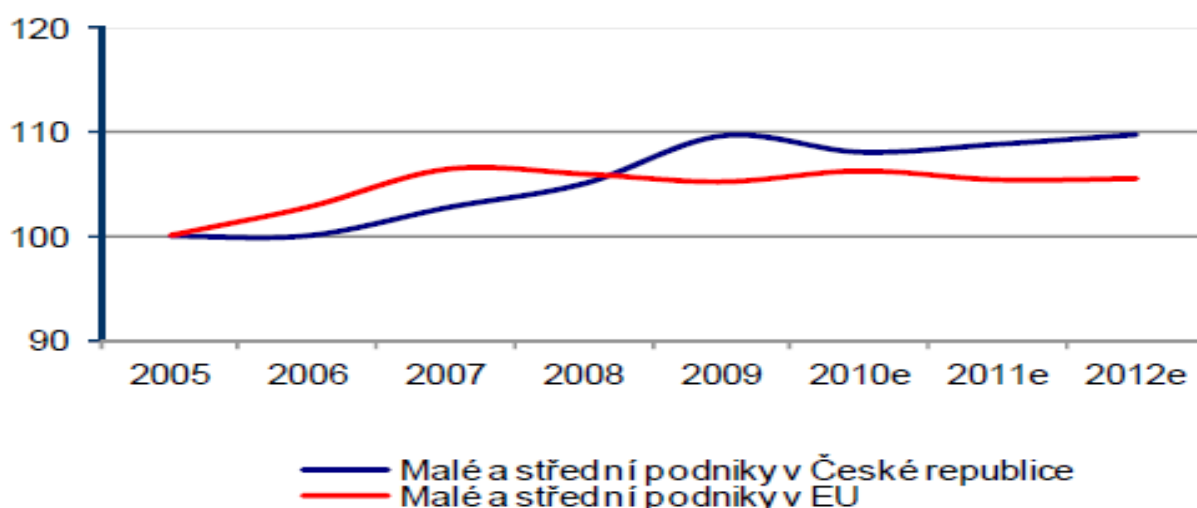
V roce 2008 díky meziročnímu přírůstku (2,1 %) překročil celkový počet malých a středních firem provozujících činnost poprvé milionovou hranici (1 004 942 subjektů). Nejvýznamnější pozitivní roční přírůstek počtu MSP proběhl v roce 2009 a meziroční pokles v roce 2005. Se zpožďující se reakcí trhu práce na vývoj ekonomického cyklu odráží změna

¹⁰⁰ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-08] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

počtu malých a středních firem v uvedených letech skutečnost, že ve fázi oživení ekonomiky (rok 2005) vznikala nová pracovní místa ve skupině nejmenších firem (1-9 zaměstnávaných osob). V roce 2009 zase sledujeme úbytek pracovních míst vzhledem k ekonomické recesi a snížení tempa HDP a následnou snahu o uplatnění jako samostatně podnikající osoby¹⁰¹.

Pomocí grafu 4.7 je znázorněn vývoj počtů MSP v čase. Obsahují hodnoty indexů za jednotlivé roky od roku 2005, který má jako výchozí rok stanovenou hodnotu 100. Opět se údaje týkají pouze "podnikové ekonomiky". Data od roku 2010 byla vypočtena odhadem z let 2005 – 2009.

Graf 4.7 - Počty MSP v ČR a EU, 2005 – 2012



Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹⁰²

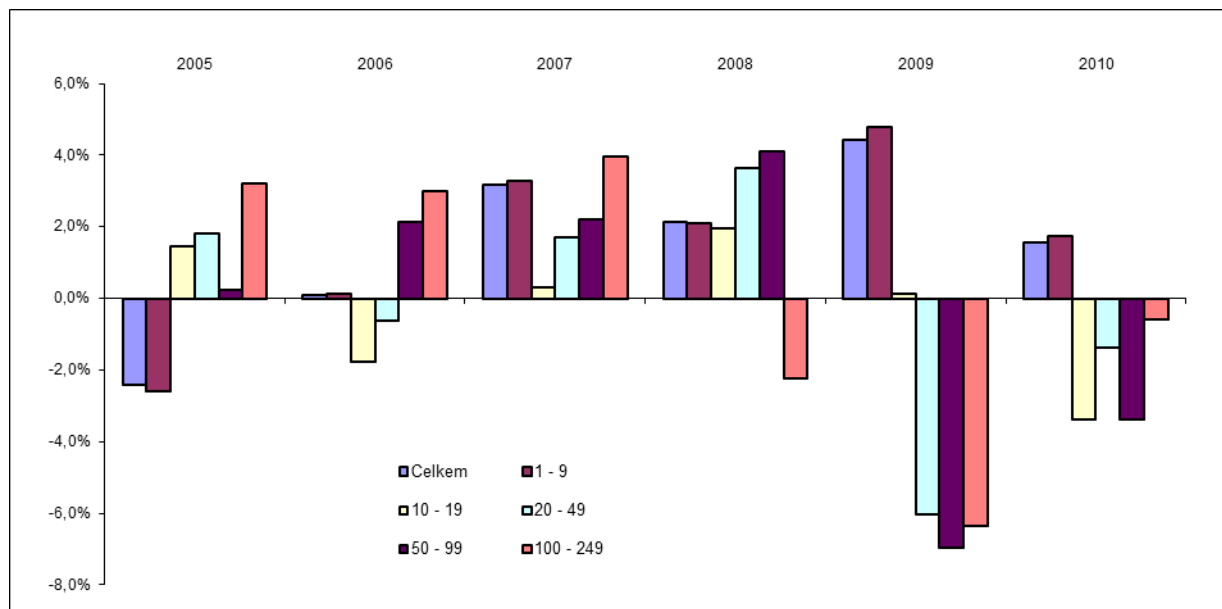
Co se dynamiky přírůstků počtu malých a středních firem v ekonomice ČR týče, je patrné, že k výrazným přírůstkům docházelo až po období konjunktury ekonomiky v letech 2008 - 2010. Nejvyšší meziroční přírůstek v počtu malých a středních firem byl zaznamenán v roce 2009, kdy se ekonomika propadla podle reálného HDP meziročně o téměř 5 %. V tomto roce vzrostl počet malých a středních firem o 4,4 %, což odpovídá 44,5 tisícům subjektů. Šlo o druhý nejvyšší přírůstek ve sledovaných letech. Významné přírůstky počtu

¹⁰¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-14] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹⁰² EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva* [online] [citace 2013-04-28] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm#h2-1

malých a středních podniků však bylo dosahováno i v letech konjunktury, v roce 2007 o 3,2 % a v roce 2008 o 2,1 % (graf 4.8)¹⁰³.

Graf 4.8 - Dynamika vývoje počtu MSP v ČR podle množství zaměstnanců, 2005 - 2010 (%)



Zdroj: ČSÚ¹⁰⁴, vlastní úpravy

Jak už bylo zmíněno, v segmentu malých a středních firem počtem dominují nejmenší firmy zaměstnávající jednu až devět osob. V čase se jejich podíl dokonce zvyšuje. Co se větších firem v kategorii malých a středních podniků týká, podniky zaměstnávající 50-99 osob a 100 až 249 osob, jejich podíl na celkovém počtu malých a středních firem v ČR zůstává zhruba stejný. Změny jsou pouze v řádech desetin procenta. Růsty a poklesy počtů malých a středních firem v ČR podle velikostí byly v jednotlivých letech velmi nestabilní. I z jejich dynamiky je však očividné, že celkový vývoj ovlivňovaly nejmenší firmy vzhledem ke své váze na celkových počtech¹⁰⁵.

4.4.2 Zaměstnanost MSP

Malé a střední podniky v ekonomice České republiky poskytují práci více než polovině zaměstnaných osob a 70 % zaměstnaných ve firemním sektoru jako celku. Sektor MSP

¹⁰³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-14] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

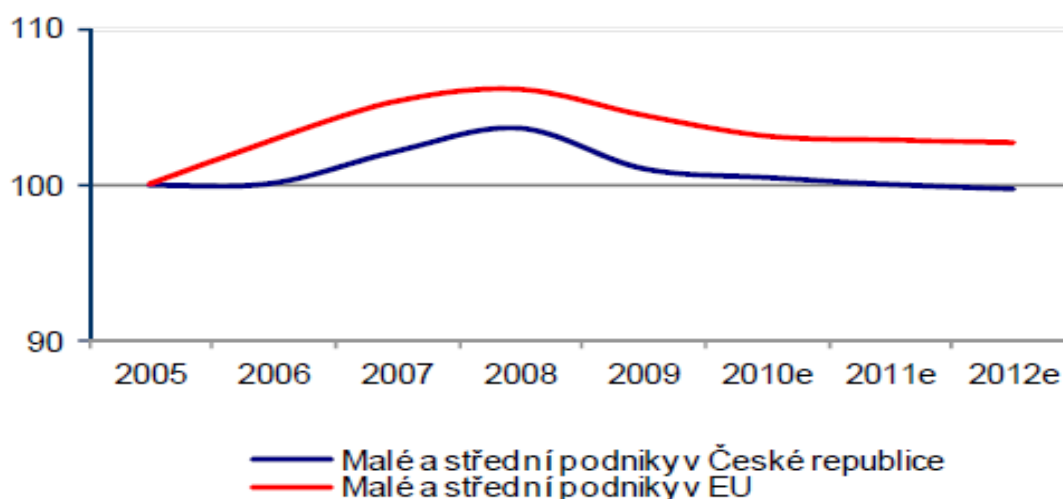
¹⁰⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-14] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹⁰⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-14] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

zaměstnává jak lidi v zaměstnaneckém pracovním vztahu, tak i osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Ve sledovaném období se celkový počet zaměstnanců v malých a středních firmách v České republice významně meziročně neměnil, k větším rozdílům docházelo spíše v počtech osob samostatně výdělečně činných. K meziročním poklesům všech zaměstnaných osob docházelo v letech 2005 (-2,6%), 2009 (-2,2%) i 2010 (-0,2%)¹⁰⁶.

V grafu 4.9 je znázorněn vývoj zaměstnanosti v čase, kdy nejméně lidí MSP zaměstnávaly v letech 2005, 2011 a 2012. Od roku 2010 jsou použity odhady, rok 2005 je považován jako výchozí rok (=100).

Graf 4.9 - Zaměstnanost v MSP v ČR a EU, 2005 - 2012



Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹⁰⁷

V roce 2010 malé a střední podniky zaměstnávaly v ročním průměru 2593 tis. osob (zaměstnanců, OSVČ, pracujících majitelů obchodních společností, spolupracujících členů domácností, zaměstnanců na dohodu o provedení práce a pracovní činnosti). V následujících tabulkách 4.4 a 4.5 je celkový počet osob pracujících v segmentu malých a středních podniků rozdělen do dvou kategorií – počet zaměstnaných osob a počty OSVČ, pracujících majitelů obchodních společností, spolupracujících členů domácností, zaměstnanců na dohodu o provedení práce a pracovní činnosti v malých a středních firmách v ČR¹⁰⁸.

¹⁰⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹⁰⁷ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

¹⁰⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

V počtech zaměstnanců je patrný vyvážený poměr mezi velikostními skupinami kategorie malých a středních podniků. Tento poměr ani v čase nezaznamenává velké změny.

Tabulka 4.4 - Počty zaměstnanců v MSP podle množství zaměstnanců v ČR (v tisících osob), 2005 - 2010

Rok	Celkem	1 - 9	10 - 19	20 - 49	50 - 99	100 - 249
2005	1 833	470	286	376	290	410
2006	1 861	485	283	375	296	422
2007	1 901	492	285	382	301	441
2008	1 911	476	288	394	316	437
2009	1 823	470	284	372	295	403
2010	1 799	480	276	364	281	397

Zdroj: ČSÚ¹⁰⁹

Tabulka 4.5 - Počty OSVČ, pracujících majitelů obchodních společností, spolupracujících členů domácností, zaměstnanců na dohodu o provedení práce a pracovní činnosti v malých a středních firmách v ČR (v tis. osob), 2005 - 2010

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Celkem	746	722	736	744	774	794

Zdroj: ČSÚ¹¹⁰

4.4.3 Mzdy vyplácené v MSP

V roce 2010 dosahoval objem vyplacených mezd (bez ostatních osobních nákladů) v malých a středních podnicích 447,8 mld. korun, což byla více než třetina prostředků vyplacených formou mezd a platů v celé ekonomice ČR¹¹¹. Tento podíl malých a středních firem ve vyplácených mzdách se v čase příliš nemění, kolísání je nepatrné, v rozmezích 1 až 2 %. Během období 2006 - 2008 rostl objem všech vyplacených mezd a platů v ekonomice ČR v ročním průměru o 7,7 %, u malých a středních podniků o 8,7 % (graf 4.10). Důvodem je i jejich „tržní úspěšnost“, zejména u firem orientovaných na obchod díky vstupu do EU, která se projevila i v oblasti mezd. V roce 2009 díky krizi došlo v malých a středních firmách

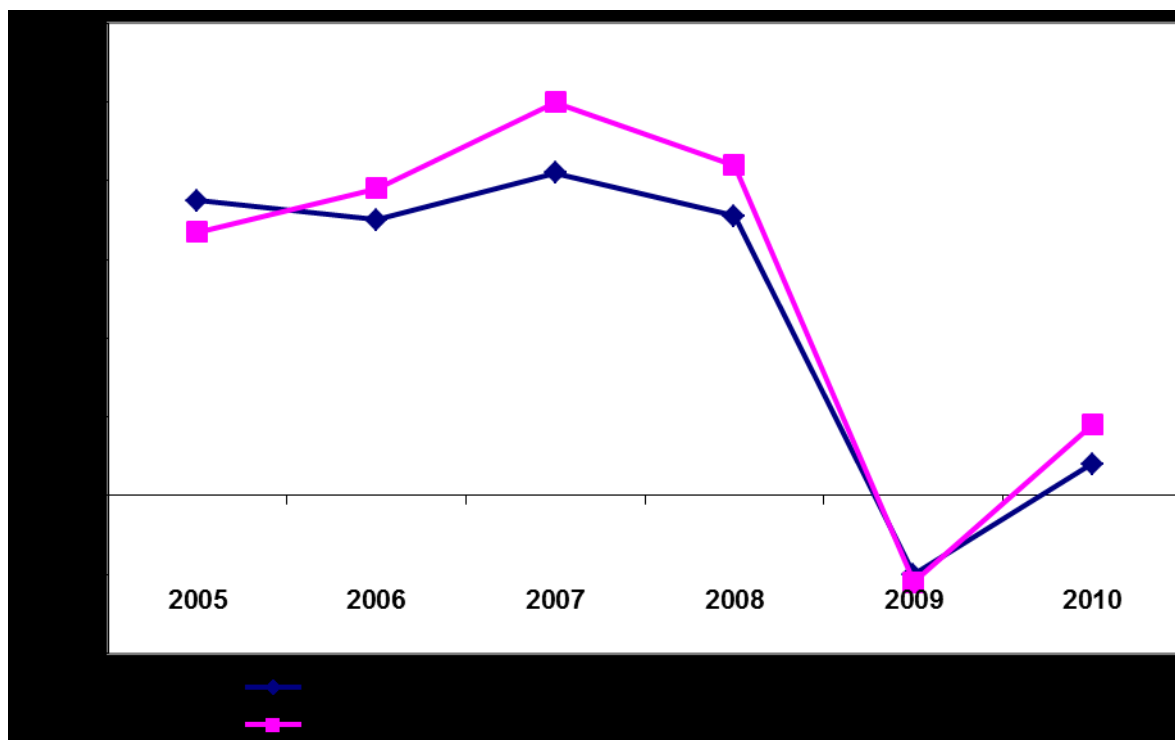
¹⁰⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹¹⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹¹¹ Podle údajů za ekonomiku z ročních národních účtů.

k poklesu objemu vyplacených mezd (-2,4 %), který byl mírně větší než pokles v celkové ekonomice (-2,1 %) ¹¹².

Graf 4.10 - Pohyb mezd v ekonomice v kategorii MSP v ČR, 2005 – 2010 (%)



Zdroj: ČSU ¹¹³, vlastní tvorba

Vývoj po krizi v roce 2010 také potvrdil příznivější meziroční nárůst objemu vyplacených mezd v malých a středních firmách (+1,7 %) oproti nárůstu mezd a platů za ekonomiku jako celku (+0,7 %). Meziroční pokles v objemu vyplacených mezd v roce 2010 zaznamenal jak průmysl (-0,2 %), odvětví v oblasti nemovitosti (-5,1%) a stagnace ve zpracovatelském průmyslu, což je odvětví s nejvyšším objemem vyplacených mezd a platů v ekonomice jako celku (29,1 %).

Z pohledu jednotlivých velikostních skupin v kategorii malých a středních podniků stouply vyplácené mzdy pracovníkům působících ve větších firmách - ve skupině 100-249 zaměstnaných osob na 119,7 mld. korun, ve skupině 50-99 osob na 80,7 mld. korun. O poznání méně stouply mzdy za sledované období pracovníkům menších firem ¹¹⁴.

¹¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-14] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹¹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

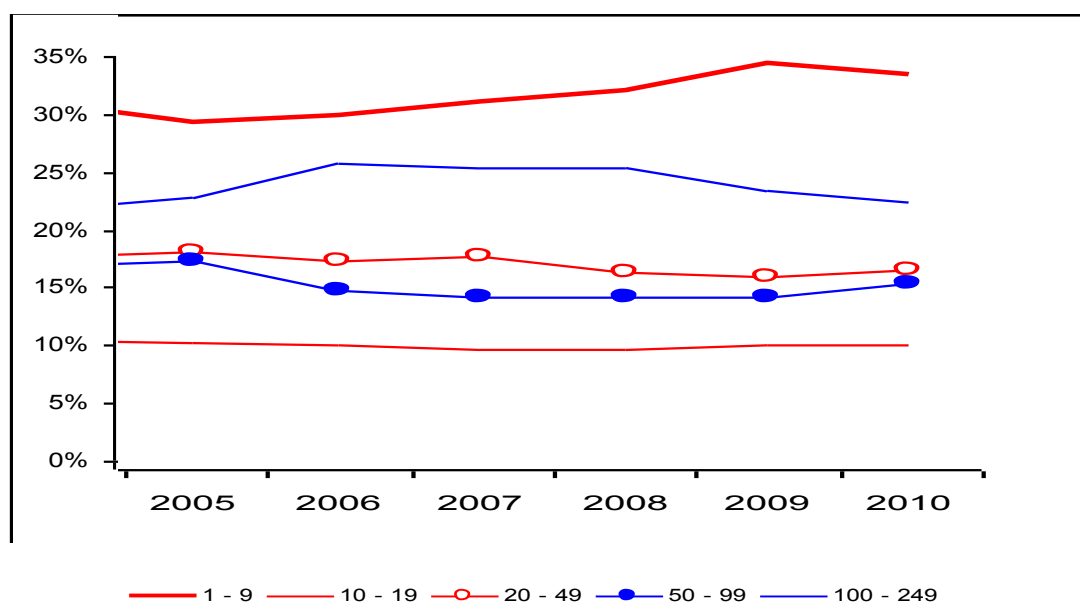
¹¹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

4.4.4 Výkony a účetní přidaná hodnota MSP

Pojem výkon zahrnuje obchodní marži, což je rozdíl mezi tržbami za prodané zboží a náklady vynaloženými na prodané zboží, tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, změnu stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby a aktivaci. Tato hodnota výkonů malých a středních podniků v roce 2010 v České republice byla vypočtena na téměř čtyři miliardy korun. Dominantního meziročního růstu výkonů zaznamenaly malé a střední firmy v letech konjunktury. V roce 2009 nastal výrazný pokles o 11,2 %, ale již následující rok 2010 zaznamenal opět kladný růst o 3,7 % (graf 4.11)

Taktéž jako ve většině předchozích analýz malých a středních podniků také u charakteristiky výkonů dominují nejmenší firmy. V roce 2010 firmy zaměstnávající maximálně 9 osob, vyprodukovaly zboží a služby za 1 323 mld. korun, což odpovídalo 33,6 % z celkových výkonů malých a středních podniků. Největší podíl na celkových výkonech MSP byl v roce 2009 (34,6%), což dokazuje stabilní vlastnost nejmenších firem v dosahovaných výkonech¹¹⁵.

Graf 4.11 - Podíly výkonu MSP podle množství zaměstnanců, 2005 – 2010, (%)



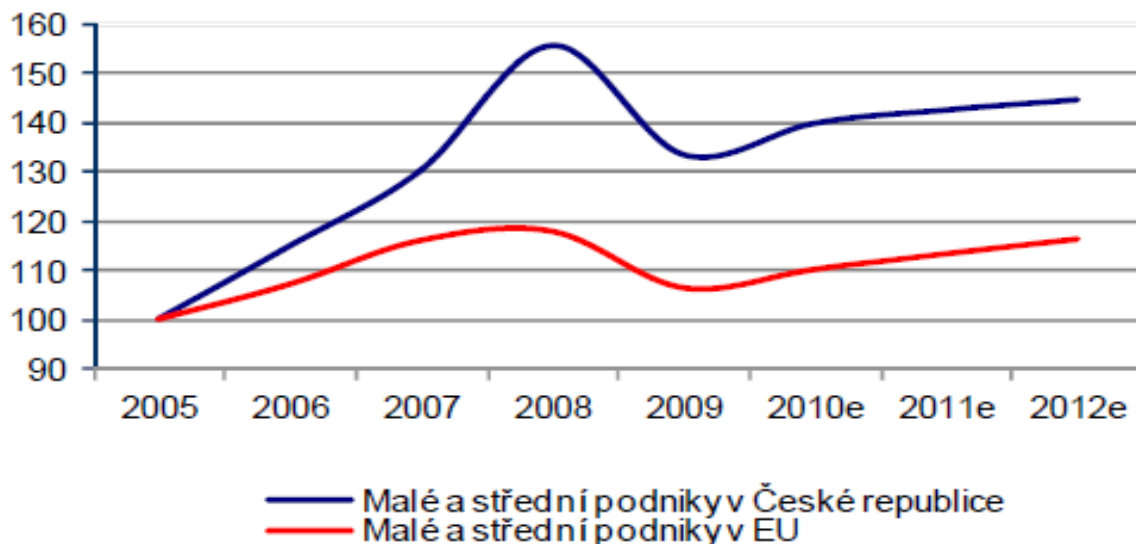
Zdroj: ČSÚ¹¹⁶, vlastní úprava

¹¹⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹¹⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

Přidaná hodnota vytvořená malými a středními podniky stoupla ve srovnání s přírůstkem výkonů (který byl cca 50 %) podstatně méně. Zejména v průběhu let 2008 a 2009 se projevil velmi nepříznivý vývoj¹¹⁷. Vývoj přidané hodnoty vytvořené MSP v čase je ilustrován pomocí grafu 4.12 (Index: 2005=100, od roku 2010 použity vypočtené odhady).

Graf 4.12 - Přidané hodnoty vytvořena MSP, 2005 – 2012



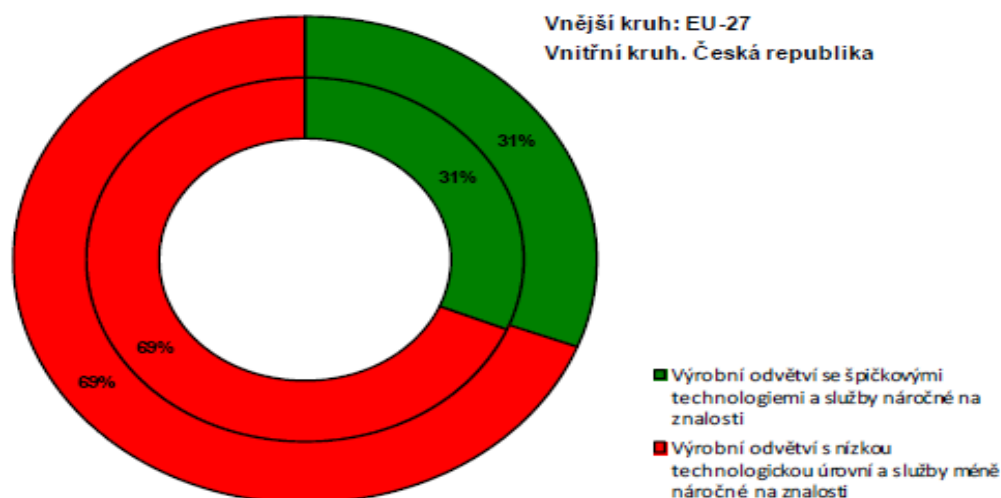
Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹¹⁸

Ve srovnání přidané hodnoty vytvořené malými a středními podniky v České republice a přidané hodnoty vytvořené těmito podniky v Evropské unii se pohybuje ČR na úrovni evropského průměru (graf 4.13).

¹¹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹¹⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

Graf 4.13 - Přidaná hodnota vytvořená podniky v ČR a EU



Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹¹⁹

4.4.5 Míra investic MSP

V roce 2010 činila velikost investic (hodnota pořízeného dlouhodobého hmotného majetku) v kategorii malých a středních firem celkem 312,496 mld. korun, což bylo přibližně 63 % celkových investic firemního sektoru České republiky. Podíl v tomto roce byl nejvyšší ve sledovaném období od roku 2005.

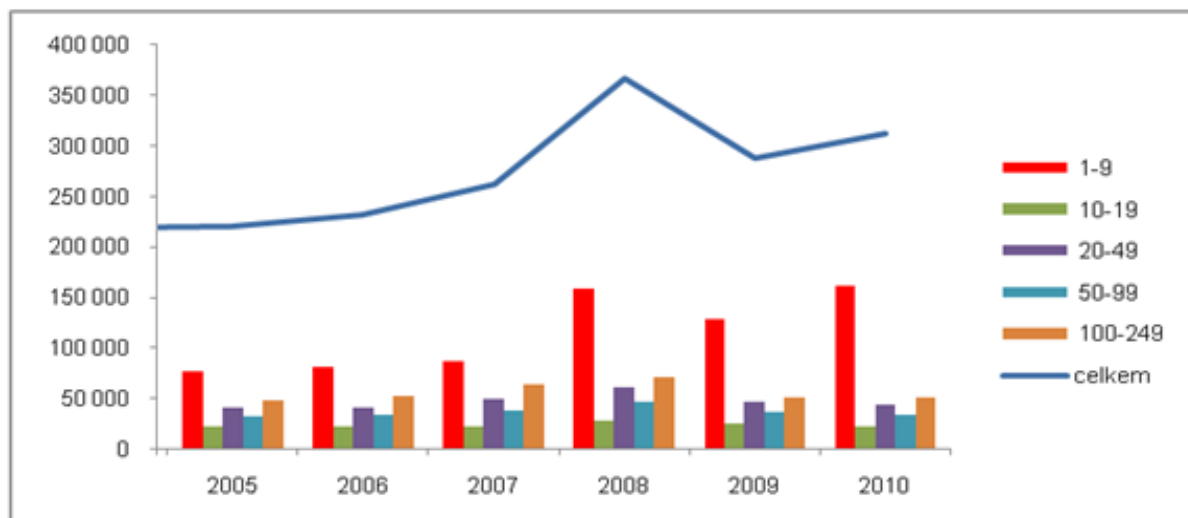
Nejmenší podniky se podílejí na celkové hodnotě investic malých a středních podniků více než polovinou (51,9%). Největší nárůst investic nejmenších firem nastal v roce 2008 v souvislosti s „balíčkem“ opatření pro podporu firem (změna daní, určen strop pro placení sociálního a zdravotního pojištění, změna úrokových sazeb atd.)¹²⁰.

Graf 4.14 ilustruje velikost pořízení dlouhodobého hmotného majetku (fixní investice); snížení v krizovém roce 2009 (288,2 mld. korun) a oživení aktivity již následující rok (312,5 mld. korun). Investice sice nedosáhly rekordní úrovně roku 2008 (366,9 mld. korun), ale byly vyšší než v roce 2007 (266,4 mld. korun).

¹¹⁹ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

¹²⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010* [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

Graf 4.14 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku MSP podle množství zaměstnanců (mil. korun), 2005 - 2010



Zdroj: ČSÚ¹²¹, vlastní úprava

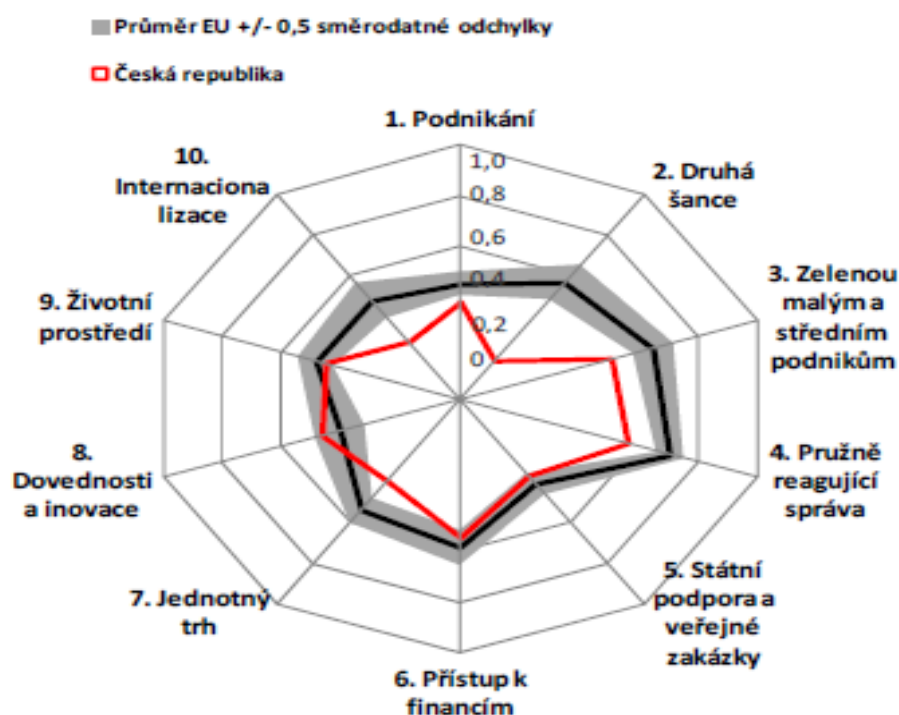
4.4.6 Profil SBA České republiky

Small Business Act hodnotí členské státy v desíti kategoriích a Česká republika stále ve většině oblastech zaostává za průměrem EU (viz graf 4.15). Avšak v období 2007 – 2012 se situace zlepšovala a Česká republika začala dohánět ostatní členské státy Evropské unie. Pozitivní výsledky zlepšení vykazují především dvě oblasti, a to "druhá šance" a "zelenou malým a středním podnikům". Co se týče oblastí „státní podpora a veřejné zakázky“ a „dovednosti a inovace“ je výkonnost porovnatelná s ostatními státy v EU. Kategorie „životní prostředí“ dříve nebyla v České republice evidována díky chybějícím údajům. V současnosti se ČR již dařilo umístit téměř v průměru EU v oblastech ekologických inovací, účinného využívání zdrojů a malých a středních podniků, vyrábějících ekologické výrobky a poskytujících ekologické služby¹²².

¹²¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010 [online] [citace 2013-04-15] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>

¹²² EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

Graf 4.15 – Oblasti SBA v ČR a EU



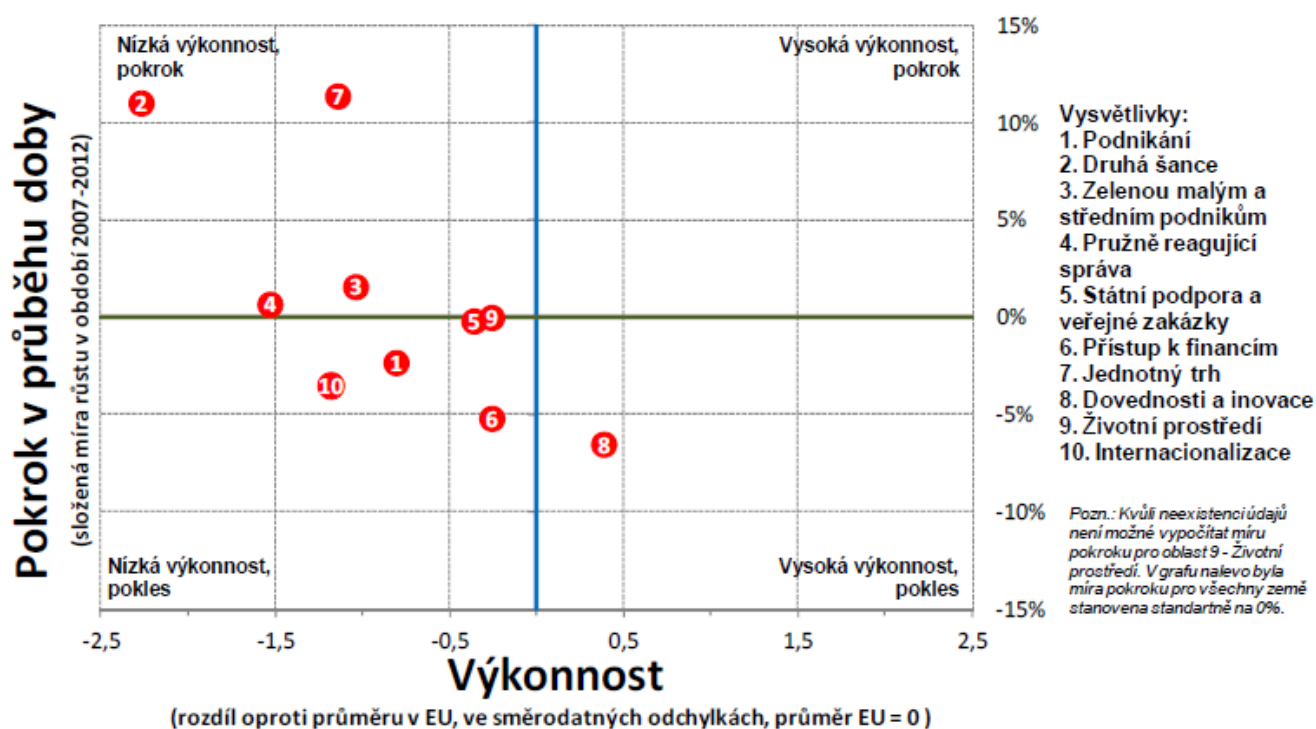
Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹²³

Současný stav a směr vývoje výkonu SBA v České republice v letech 2007 – 2012 je znázorněn pomocí kvadrantového grafu 4.16. V tomto grafu je možné zjistit dva soubory informací. První informace o současném stavu výkonnosti z údajů v posledních letech jsou znázorněny podél osy x a vypočteny pomocí směrodatných odchylek jednoduchých nevážených průměrů Evropské unie. Vertikální úsek označený tečkovanými čarami vymezuje průměr EU. Druhou informaci zobrazující graf je průběžný pokrok, tj. průměrné roční míry růstu v letech 2007–2012. Tyto míry růstu náleží jednotlivým ukazatelům, které tvoří průměry oblastí SBA. Umístění průměru konkrétní oblasti SBA v některém ze čtyř kvadrantů přináší aktuální informace, kde se v daném časovém okamžiku Česká republika v této oblasti SBA nachází vzhledem k ostatním členským zemím EU a také o míře pokroku, jehož bylo dosaženo v letech 2007–2012¹²⁴.

¹²³ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

¹²⁴ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

Graf 4.16 – Výkon SBA České republiky – současný stav a směr vývoje v letech 2007 - 2012



Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE¹²⁵

Celková výkonnost České republiky je mírně za průměrem Evropské unie. V kategorii dovednosti a inovace dosahuje Česká republika nejlepších výsledků, kde je většina ukazatelů kladných. Výsledky totožné s průměrem Evropské unie jsou konkrétně u inovací výrobků a postupů, interních inovací, spolupráce s ostatními subjekty. V průměru se taktéž pohybuje míra podnikání společně s vzdělávacím systémem rozvíjející podnikatelského ducha. Nad průměrem EU se pohybují ukazatelé v oblastech nákladů a doby nutné pro převod majetku, snížil se také počet daňových odvodů. V České republice je pozitivně ceněna snadnost zahájení samostatného podnikání, průměrná doba prodlení plateb ze strany orgánů veřejné správy, dostupnost elektronického zadávání veřejných zakázek, ochota bank poskytnout úvěr nebo inovace s přínosem pro životní prostředí. Avšak silně podprůměrných výsledků Česká republika dosahuje v podílu malých a středních podniků dovážejících zboží a služeb z EU a vyvážejících zboží a služeb do EU, i přes mírné zvýšení v posledních letech. Podniky v České republice čelí vývozním a dovozním postupům, které jsou nákladnější i časově náročnější než v jiných státech Evropské unie. To může být důvodem, proč je obchodní

¹²⁵ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-04-29] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

výkonnost českých malých a středních podniků podstatně nižší než průměr EU. Do členských států EU například vyváží pouze 1,4 % podniků, zatímco průměr Evropské unie je 5 %¹²⁶.

¹²⁶ EVROPSKÁ KOMISE, *Podniky a průmysl, Malé a střední podniky (MSP) – výroční zpráva, Česká republika* [online] [citace 2013-05-05] Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

5 Závěr

Malé a střední podniky jsou nepostradatelnou složkou podniků v ekonomice každého státu. Sektor malých a středních podniků není významný pouze z hlediska jejich celkového počtu, ale také svým podílem na makroekonomických ukazatelích zemí. Hlavním smyslem práce bylo vymezení podpory podnikání MSP v Evropské unii i v České republice z fondů Evropské unie a analýza vývoje MSP taktéž v Evropské unii a České republice. Bakalářská práce nabízí ucelený přehled podpor pro MSP i vývoj MSP v jednotlivých oblastech.

Úvodem je zvýrazněna důležitost malých a středních podniků, zvláště mikropodniků, jejich zasažení finanční a hospodářskou krizí v roce 2008 a následné oživení.

Teoretická část byla věnována teoretickým východiskům malého a středního podnikání, jako vysvětlení jednotlivých pojmů, kritéria dělení podniků, význam a přínosy malých a středních podniků. Zmíněno je také podnikatelské riziko a řada možností neúspěchu podnikání. Dalším bodem je vymezení čtyř svobod podnikání, které jsou pro podnikání v Evropské unii podmínkou. Jsou to volný pohyb zboží, služeb, osob, který se rozděluje na volný pohyb pracovníků a svobodu usazování, a volný pohyb kapitálu. Závěrem jsou pomocí tabulky znázorněny silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti konkurenceschopnosti malých a středních podniků.

Třetí kapitola bakalářské práce popisuje podporu podnikání malých a středních podniků v Evropské unii a nabízí ucelený přehled podpor pro MSP i vývoj MSP v jednotlivých oblastech. Jsou definovány druhy podpory podnikání, které v Evropské unii existují, příležitosti jejich využití a způsob fungování programu Solvit. V závěrečné části kapitoly je přiblížena podpora podnikání malých a středních podniků v České republice a vymezeny okruhy podpory umístěny do České republiky z Evropské unie.

Čtvrtá kapitola má praktické pojetí zaměřené na analýzu vývoje malých a středních podniků v Evropské unii v období let 2005 až 2012. Je zde uveden vývoj malých a středních podniků v rámci celé Evropské unie, ve srovnání se Spojenými státy americkými a závěrem popsána analýza vývoje malých a středních podniků v České republice.

I přes těžkou situaci v letech 2008 a 2009 se díky celosvětové krizi malé a střední podniky dovedly zotavit a v současné době se již pohybují na předkrizové úrovni v mnoha oblastech. Odhady situace do budoucna jsou v pozitivním světle a současné trendy ekonomiky směřují v úplné znovuoživení.

Cíl bakalářské práce, kterým bylo provedení analýzy vývoje malých a středních podniků v Evropské unii, byl splněn. Analýza byla sestavena za sledované období 2005 – 2012

s využitím dostupných statistických údajů, které jsem získala zejména z výročních zpráv Evropské komise a Českého statistického úřadu. Dále čerpá z mých vlastních poznatků a zkušeností, které jsem získala v rámci psaní práce. Bakalářská práce nabízí ucelený přehled podpor pro malé a střední podniky. Je provedena komparace České republiky a Evropské unie v oblasti podpory podnikání MSP i analýzy jejich vývoje. Význam malých a středních podniků v ekonomice je vyzdvihován v rámci celé práce.

Seznam použité literatury

1. BUREŠ, Jan. *Podpora malého a středního podnikání*. Brno 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita – Veřejná správa, Právnická fakulta, Katedra finančního práva a národního hospodářství.
2. ČAPKOVÁ, Ivana. *Podpora podnikání ve vybraných zemích Evropské unie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2009. ISBN 978-80-7043-845-9.
3. MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 524 s. ISBN 80-247-0906-6.
4. ONDŘEJ, Jan. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v Evropské unii*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 348 s. ISBN 978-80-7179-558-2.
5. PŘÍVRATSKÁ, Ivana. *Podpora malého a středního podnikání v České republice*. Pardubice, 2009. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko – správní.
6. RYLKOVÁ, Žaneta. *Analýza a hodnocení faktorů vedoucích k efektu inovace*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2011, 138 s. ISBN 978-80-7248-701-1.
7. TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 953 s. ISBN 978-80-7400-333-2.
8. VEBER, Jaromír a Jitka Srpová a kol. *Podnikání malé a střední firmy*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008, 16 s. ISBN 978-80-247-2409-6.
9. VOJÍK, Vladimír. *Podnikání malých a středních podniků na jednotném trhu EU*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7357-467-3.
10. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v aktuálním znění

Internetové zdroje

1. BUSINESSINFO: *Konečná alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku v období 2007 – 2013* [online] [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/konecna-alokace-zdroju-fondu-eu-2007-13-3601.html>

2. BUSINESSINFO. *Regionální politika Evropské unie, Cíle regionální politiky* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-politika-evropske-unie-3614.html>
3. CEBRE. *Česká podnikatelská reprezentace při EU v Bruselu* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.cebrecz.cz/o-cebrecz/>
4. ČESKOMORAVSKÁ ZÁRUČNÍ A ROZVOJOVÁ BANKA, A.S. *Podpora malého a středního podnikání, Program INOSTART* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://www.cmzrb.cz/uploads/soubory/produkty_a_sluzby/program_INOSTART_120910.pdf
5. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Malé a střední firmy v ekonomice ČR v letech 2003 až 2010* [online] [citace 2013-04-14] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/1161-11>
6. EUROPA. *Podnikatelské prostředí, Definice mikropodniků, malých a středních podniků* [online]. [cit. 15. 3. 2013]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm
7. EUROPA. *Přehledy právních předpisů EU, Lisabonská smlouva: ucelený průvodce* [online] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0015_cs.htm
8. EUROPA. *Přehledy právním předpisů EU, Small Business Act pro evropské MSP* [online] [citace 2013-04-30] Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/et0001_cs.htm
9. EUROSOP. *Vnitřní trh, Volný pohyb zboží* [online] [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8734/sekce/volny-pohyb-zbozi/>
10. EUROSOP. *Vnitřní trh, Volný pohyb kapitálu* [online] [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8737/sekce/volny-pohyb-kapitalu/>
11. EUROSOP. *Fondy EU, Komunitární programy: Konkurenceschopnost a inovace* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9081/sekce/konkurenceschopnost-a-inovace/>
12. EUROSTAT. *Národní statistiky členských států* [online] [citace 2013-04-04] Dostupné z:

- http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/special_sbs_topics/small_medium_sized_enterprises_SMEs
13. EVROPSKÁ KOMISE. *Malé a střední podniky (MSP), Evropská charta pro malé podniky-* [online]. [cit. 15. 2. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/index_cs.htm
 14. EVROPSKÁ KOMISE. Nová definice malých a středních podniků [online]. [cit. 17. 4. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_cs.pdf
 15. EVROPSKÁ KOMISE. Podniky a průmysl, *Program podpory Evropské unie malým a středním podnikům* [online] [cit. 2013-04-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=5778&lang=cs
 16. EVROPSKÁ KOMISE. *Regionální politika, Fondy, Zvláštní nástroje podpory, Jeremie* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_cs.cfm#3
 17. EVROPSKÁ KOMISE. *program SOLVIT* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/solvit/site/index_cs.htm.
 18. EVROPSKÁ KOMISE. *Regionální politika- Podpora podnikání* [online] [cit. 2013-03-19].. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/activity/business/index_cs.cfm
 19. LEAN COMPANY. *Koncepce Lean* [online] [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <http://www.leancompany.cz/cojetolean.html>
 20. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. SOLVIT – efektivní systém pro mimosoudní řešení sporů [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/8802>
 21. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Strukturální fondy, Operační programy 2007 – 2013* [online] [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>
 22. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. *Koncepce rozvoje malého a středního podnikání na období 2007-2013*, [online] [cit. 2013-03-21]. s. 7. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument17476.html>
 23. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Portál odboru strukturálních fondů Ministerstva vnitra ČR, Evropská územní spolupráce* [online] [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.osf-mvcr.cz/slovník/evropska-uzemni-spoluprace>

24. SAGIT. Nakladatelství ekonomické a právní literatury Ostrava. *Právo Evropské unie, Svoboda usazování* [online] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=EU_301.HTM

Seznam zkratk

CIP – Rámcový program pro zaměřený na konkurenceschopnost a inovaci

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ČSÚ – Český statistický úřad

EFRR – Evropský fond regionálního rozvoje

EIB – Evropská investiční banka

ESF – Evropský sociální fond

EU17 – členové Eurozóny

EU27 – členové Evropské unie

HDP – Hrubý domácí produkt

HPH – Hrubá přidaná hodnota

JEREMIE – Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises

LEAN – less energy, fewer raw material

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MSP – Malé a střední podniky

NPP – Nástroj předvstupní pomoci

OP – Operační program

OSVČ – Osoba samostatně vydělečně činná

SBA – Small Business Act

SEPA – Jednotná oblast pro platby v Eurech

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SWOT – Silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby (Strong, Weak, Opportunities, Threat)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. května 2013

.....
Petra Schofferová